

bizonyos ügyök, az mellyeket az Czafarnac az Ecclesia itéletire kellyen hadni.

16. Es bizonyára ez kivétellel, és magoknak való megtartással nem kerestec az fient emberec semmit egyebet, hanem hogy az isteni felelemmel keveset gondol Fejedelmec, az kegyetlenül való uralkodás és kinyeség által, az anya fient Egyházat az ő tisztet véghez vitelében meg ne bántanajac. Mert nemis tartottanac ezzel abban ellent, hogyha valaha az Fejedelmec, az ő méltóságokat közbe vetnéc az Egyházi dolgokban, az mennyiben ez dolog az Egyházi rendtartásnac megtartására lott és nem letontására: ismet az Egyházi penitencia tartásnac fenyték énc megerősítésére, és nem megerőtlenítésére. Mert mivelhogy az anya fient Egyház nem bír az késerítő törvényi hatalommal, nemis kíván azzal birni, (fóloc az Polgari erő hatalomról) az istenfelő Királyoc és Fejedelmec tistec azért, hogy törvényekkel, paranczolatokkal, és itélet tételekkel segítő kezeket nyuysac az anya fient Egyháznac és azt gyamolitsac. Illyen módon mikor az Mauritius Czafar egynihány Pispók oknec megparanczolta volna, hogy az elkergettetott Egyházi fogakat, az mellyec az Christusnélkül valóktól üzettettenc volna el, felvennéjéc, Gregorius ez paranczolatot megerősítotte, és azokat megintette hogy engedgyenec. ő magais azon Czafartol megintetvén, hogy az Constancinapolyi Janos Pispóckel megbékélyéc, okat adgya jollehet, miért ne kellyen őtet itt megfeddendonec tartani, de mindazáltal nem diczekedic azzal, hogy ő ez világi itéletül mindenestől fogva szabados és mentséges legyen: hanem inkább kési magát engedelmesnec és főfogadónac mutatni, az mennyiben az lelki csmeret fenyedheti: és aztis mondgya ez mellett, Hogy Maturicius Czafaris ugy czelekedett, az mint Keresztyén Fejedelemhöz illett, midő az Papok nac ezeket paranczolta.

TIZENKETTÓDIC RESZ.

Az anya szent Egyháznac fenytékéről, az mellyec gyakorlása kiváltképpen az büntetési tisztben és kiátkozásban vagyon.

AZ Egyházi Fenytékről, a mellyet eckorra és ez helyre halasztottrúc, rövidtanuságot kell ténunc, hogy valaha egy fient a többireis elérkezzen. Ez pedig nagy résfent a kulczoknak hatalmátul és az lelki itéletül függ. Ennek jobban megértésére, offhuc két rēdre az anya f. Egyházat: tudniillic az Clericusokra, azaz, Egyházi fientéyekre, és az köz népre. Clericusoknak

fókott névé azokat nevezé, az kic az anya f. Egyházban az nyilván való tisteket viselic. Előfent pedig főlyunc az közönséges Fenytékről, a mellyec mindeneknec alája kell vettetnec: Annakutanna az Clericusokra térjunc, az mellyeknec az közönséges fenytéc mellett, külön tulajdon fenytékeis vagyon.

De mivelhogy némellyec az Büntető fenytéket ugy gyűlölic, hogy még czac az nevétilis iszonyodnac és irtoznac, azollyanoc megtudgyac azt; hogy holott, Semmi község, sőt semmi ház, akar abban melly keves czeled legyenis, fenytéknélkül jól állapotban meg nem tartathatic: hogy annyival inkább főükséges legyen az anya fient Egyházban, az mellynec állapattyanac legjobban rendeltetnec kellyen lenni. Annakokaért az miképpen hogy az Christusnac idvóséges tudománya, lelke és élete az fient Egyháznac, azonképpen abban az fenytéc ugymint az inac és az erec, az mellyekkel az testnec tagai, kiki mind az ő helyeken, ő fővefogaltassanac, és kötöztesnec. Azoc annakokaért az kic az penitenciai fenytéket avagy elakarnác töröltetni, avagy annac felállítását ügyekezic megbántani és akadékozni, akar azt fánfándéckből, akar pedig meg gondolatlanságból czelekedgyéc bizonyára az anya fient Egyháznac végső romlását keresc. Mert mi következnéc abból, hogyha minden az mit ő akar, szabadon azt czelekedné? Es ez meg lenne, hogyha az prédikálás mellé nem járulhanac külön való megintéséc, megfeddéséc és egyéb efféle segítő eszközök, az mellyec az tudománt gyamolittyac és hivolkodni nem hadgyac. Az Fenytéc azért mint egy fék avagy zabola, az mellyel megtartoztatnac és megfeliciditetnec az kic az Christus tudománya ellen kinyeskednec: avagy pedig mint az farkantyú, az mellyel az kedvetlenec és restelkedőc meg vagdaltatnac: és néha az fenytéc ollyanis mint az atyavefő, az mellyel engedelmesnec, és az Christus lelkénec felidsége ferint soytogattatnac meg, az kic keményen megestenec. Midő azért immáris láttyuc az anya fient Egyház rettenetes pusztulásanac nemünemü kezdetit, innét hogy semmi gond és mód ninczen az népnek megtartoztatására, az főükség kívánnya hogy ez ellen valami orvosság legyen. Ez pedig az egy orvosság, az mellyet Christus ő maga paranczolás az Hivek között minden időben főködésben volt.

2. Az Fenytéknec első fundamentoma ez, hogy az külön való intéséknek helyek legyen: az az, hogy valaki örömeft el nem jár tisztben, avagy magát illetlenül viseli, avagy nem tistteffegessen él, avagy valami büntetésre méltó dolgot czelekedett, hogy magát meg hadgya itatni, és hogy kiki minden az ő atyafiát, midő az dolog kívánnya,

igyekezzék meginteni. Kiváltképpen pedig erre fő gondgyoknac kell lenni az Pástoroknac és az véneknek, kiknek tíftec, hogy nem csak az közönséges prédikációkban, hanem még házankint is intést tegyenek, ha midőn az közönséges tanítás nem eléggé foganatos, az mint fent Paltanit, midőn azt mondgya, hogy ő különistanított és házankint is, és azt bizonyította hogy ő tíftea legyen mindeneknek vétektől: mivelhogy nem fűnt meg eyjel nappal mindeneket könyhullatással meginteni.

Mert ilyenképpen vagyon az tudománnac ereje és méltosága, midőn az Egyházi főlga, nem csak közönséggel magyarázza mindeneknek meg, mivel tartozzanac az Christufnac, hanem igazsága és módgya vagyon, hogy azt azoktól elő is kérje, az kiket e fűbe veend, hogy az tudományhoz engedetlenek és főfogadatlanok.

Ha valaki ez ilyen intéseket kinyeségből megveti, avagy az vétkekben megáltalkodottul megmaradván, magát az intéseknec megutalójnac mutattya, minekutánna másodszor megintetett, bizonságoknál itélet elejébe kellyen hívni, az melly az véneknek gyülekezeti, az kik előtt valóságosan meg kell inteni, ugy mint az egék kölségnece nevében, hogy annac becűletes méltóságára nézve magát az anya fent Egyháznac alája vessé.

Hogyha még így sem fűghetni és enyhithetni meg, hanem az ő gonofságában megmarad, akkoron meghadgya, hogy ez ilyen, ugy mint az anya fent Egyháznac megutalója, az hiveknec eggyeségből kirekesztéséc.

3. De mivelhogy csak az titkos vétkekről főlez aránt, ilyen külömbséget kell tenni: Hogy vadnac némelly külön és titkon való bűnóc: némellyec nyilván valóc és esmeretesséc.

Az elsőkről mondgya Christus akarmelly tulaydon fűmélynec: Fedd meg őtet csak te magad között és ő közötté. Az kijelentéstől mondgya fent Pál, az Timotheufnac: Fedd meg őket mindene előtt, hogy egybekis fűllyenec: mert előb megmondotta az Christus: Ha az te felebarátod vétkezendic te ellened. Az melly igéczkét, (hanem ha versengő akar fűlenni) külömben nem értheted, és veheted, hanem hogy csak te magad és fenki egyéb ne tudgya. Hogy pedig az Apástal Timotheufnac megparanczollja, hogy azokat az kik nyilván vétkeztenec, nyilván fedgye meg, ezt ő maga követte az Peternece megfeddésében. Mert midőn az, nyilván való botrányoztatással vétkezett volna, őtet nem külön és titkon feddette meg, hanem az anya fent Egyháznac fűmei elejébe állatta.

Ez

Ez léfűen azért ez dolognac igaz rendi és folyása, hogyha mi az titkos vétkeknec megfeddésében, az Christustól feltűtt grádiczoc fűrint megűntc elő: az nyilván valóokban pedig mindgyárt az anya fent Egyháznac közönséges bűntetésére megűntc, mivelhogy az botrányoztatás nyilvánosságos és fűmlátomást való.

4. Annakelőtte imez másik külömbséget is fűnkbe kell venni, hogy némelly vétkec fogyatkozóc és gyarlosógoc legyenec; némellyec pedig goromba zűgérés vétkec és nagy bűnóc: Ez utolsóknac megjobbitására, nem csak intéssel és megfeddésel kell élni, hanem keményeb és erősséb orvossággal; az mint fent Pál megmutattya: az ki az Corinthusbéli vér ellen fertelmeskűdöt, nem csak főval rongálta meg, hanem kiátkozásal is megbűntette, mihelt ez rutalmas vétkec megértűtte.

Immár azért jobban kezűgyű látni, hogy mint legyen az, az Egyháznac Lelki itűlo hatalma, az melly az Isten igejéből, az bűnőknece illendű megbűntetésére néz, jó orvossága az egűségnece, az jó rendelésnece fundamētomá, és kötele az egűségnece. Annakokaért midőn az anya fent Egyház, nyilván való házasság tűrűket, kurvalkűdűket, lopűket, ragadozűket, pártűtűket, Hit fűgűket, hamis tanűket, és ezek hűz hasonlűket; ismet megáltalkűdűt kemény nyakuakűt, (az mellyec kisséb vétkekrűl illendűen megintertűenis, az Istent és az ő itűletit czűfollýac) az ő egűségéből ki re fűhűti, nem tűfűen semmi méltatlanságot, hanem az Christustól ő nekűe adatott igazsággal él.

Hogy pedig az anya fent Egyháznac ez ő itűletit valaki meg nevesse, avagy kiczinnec ne alítsa, midőn az Hiveknec közönséges voxockal és egűértelmeckel kűrűhűttatott legyen, megbizonyította az Ur, hogy ez nem vűlna egűeb, hanem az ő itűletinece kimondása, és hogy mennyekben is erejűnece kellyen lenni, az mit azoc ez földűn végezendűnece. Mert az Isten igűje vagyon náluc, az mellyel őc az főfogadatlanokűt kűrűhűttatűac: Náluc vagyon az igű, az mellyel az penitenciára tűrűteket kegyelmben vegűec.

Az kik azt alittűac, hogy ennélkűl az fűnyitűknec kűtelenélkűl az anya fent Egyház soc ideig alhassűn meg, azokat igen megtűvelýiti az ő vélekűdűséc; hanem ha őc minden kűrűkűnkűl ellehetnece azoknűlkűl az éfkűzűknűl, az mellyeket az Christus fűksűgeseknece itűlt lenni. Es bizonyára melly igen fűksűgesec legyenec azoc minűkűnc, azoknac soc külömbkűlombfele hasűnaibűl jobban meglűtrűic.

Matth. 13.
v. 15. & 17.

Matth. 18.
v. 15. 17. v. 20.

Gal. 4.

1 Cor. 5. v. 4.

5. Háromféle végei vagy hasznai vadnac pedig az mellyre az anya s^{ent} Egyház néz ez ilyen büntetésekben és kirekesztésekben. Első ez, hogy az Istennec gyalázatrival az Keresztényec közzé ne s^{am}láltaflanac azoc, az kic hatalmas életben élne, s^{inte} mintha az Istennec s^{ent} Gyülekezeti roslatroc^{na}c gonos^h serege volna. Mert mivelhogy az Christus-nac teste az az gyülekezet, az olyan roshat büdös tagokkal nem mocz-koltathatic ugy meg, hogy ez gyalázat az főnekis kissebségére ne lenne. Hogy azért semmi efféle ne találtarnéc az anya s^{ent} Egyházban, az melly által az ő s^{ent}séges nevére gyalázat hárulna, ki kell az ő háza népe köz-zül üzettetni azoknac, az kik nec fertelmes életec az Kereszténység nec gonos^h hit^t nevet s^{ere}zhetne. Es itten gondot kell az Ur vaczorájara is tartani, hogy valami disztelen kifolgáltatással meg ne ferteztetesséc.

Mert bizony igaz az, hogy az, az kire annac kifolgáltatása biz-zatratott, ha tudván és akarattalval valamely méltatlant, az mellyet méltán eltaszitharott volna, hozzája boczát s^{inte} olly igen vétkes^{sé} téki magát az Isteni folgálatnac megferteztetésében, mintha az Urnac s^{ent} testét az becelejében vetnéje.

Homil. in
Matth. 83.

Annakokaért keményen feddi az Chrystostomus az Papokat, az kic az nagyoktul és hatalmasoktul való féltekben, senkit el nem merné-nec tiltani. Az vér (ugymond) az ti kezeitekből kereztetic meg. Ha az emberekről feltec, megczufol titeket: ha padig az Istent félitec, tehát az emberekről is becziuletesec lestece. Ne ittozzunc az királyi páltzától, se az bársony ruhától, se az koronától, nagyobb itten az mi hatalmunc.

En bizonyára inkább halálra adom az én testemet, és ki ontatom az én véretem, hogy nem mint ez fertelmességbenis réfelsé tenném magam. Annakokaért hogy ez s^{ent}séges titoc semmi gyalázattal ne illet-teséc, annac kifolgáltatásában, jó móddal való megválás^t kívánta-tic. Az mellyre mindazáltal nem tehetni különben s^{ent}, hanem csak az Egyházi inlelet által. Az másodic vég és haszon ez, hogy az gonos^hok-nac küntelen való együtt forgásoc által, az mint gyakran szokott lenni, az jóc meg ne vesztegettesenec és gonos^hítassanac. Mert (az melly hay-landóc mi az tévelgésre vagyunc) semmi nincz könnyeb, hogy mi az gonos^h példákkal az élet nec igaz ósvenyétől ekevelyitesünec.

1 Cor. 5. v. 6.
8. 11.

Ez hasznat az Apastal megemlítőte, midőn az Corinthusbéliek nec megharta, hogy azt az kic az vérellen fertelmeskedett vólt, az ő gyüleke-zetekből kirekesztenéc. Egy kevés kovás (ugymond) megposhaszta az egész téstát. Es olly nagy veszedelemtől való félelmet vett ez arant esébe, hogy őket az efféle embereknec minden társaságoktól eltiltáná. Hogy-ha valaki vagyón (ugymond) az melly magát atyafiunac nevezeti, és azon-

azonban kúvátkodó, avagy fősvény, avagy bályány imádo, avagy rágalmazo, avagy réfegés, az ollyannal még ingyen se egyetec. Az harmadic haszon ez, hogy az vétkes^{sé} s^{ent}emélyec megpirullyanac és s^{ent}-gyenyüllyenec, és meg kezdgyec az ő bünöknet banni. Illyenképpen fordul nékic javokra, hogy az ő latorságoc meg büntettetec, hogy az ostromi s^{ent} fogatásnac megérzése által felserkentessene, az melly az büntetésnélkül kinyeslebbecc löttene volna.

Ezt érti az Apastal, midőn így s^{ól}: Hogyha valaki nem enged ^{2 Thef. 3.} az mi tanításunknac, az ollyat jegyezzetec meg levél által, és semmi ^{v. 14.} közösüléstec ne legyen ő véle, hogy s^{ent}gyenyültesséc meg. Másutt is-mét, midőn azt írja, hogy amaz Corinthusbélit az Satánnac adta, hogy ^{1 Cor. 5. v. 3.} az Lélecidvözüllyon az Urnac napjára: az az, (az miképpen én magya-rázom) hogy ő azt egy ideig tartó kárhozatra adta, hogy örökké idvö-zülne. Azért mondgya pedig, hogy az Satánnac adta legyen, mivel-hogy az anya s^{ent} Egyházon kívül az ördög vagyón, az miképpen hogy az anya s^{ent} Egyházban az Christus. Mert hogy némelylec ezt az tés^t-nec bizonyos gyötrelmenec avagy kifirtetinenec magyarázzac nékem tel-lyességgel bizontalannac retzic. ^{August. de verb. Aposto li Ser. 58.}

6. Ez végső okoknac megemlítése után, az vagyón hátra hogy meglássuc, miképpen vigye véghöz az anya s^{ent} Egyház, ezt az pénitenciai fenyték nec tikkellyét, melly az itéleti hatalomban áll. Elő-s^{er} tartsuc meg az ott s^{ent} felrótt elostást, hogy némelylec vétkes nyilván valóc, némelylec titkosoc. Nyilván valóc azoc, az mellyek nec nem czacegy avagy két bizonsági vadnac, hanem nyilvánfagosoc, és az egész anya s^{ent} Egyháznac megsértésével czelekedtettenec. Titkosoknac nem azokat nevezem, az mellyec az emberektől tellyességgel ellegyenec rőytetvén, az minemüec az képmutatóké, (mert az oc az anya s^{ent} Egy-ház inletere nem esnec) hanem az olly bünöket, az mellyec noha nincze-nec tellyességgel minden bizonságnélkül, mind azáltal ugyan nem nyil-ván valóc. Az első nem nem kívánnya meg azokat az gradiczokat, az melly az Christus s^{ent}avaival oda fel elős^{am}láltatott: Hanem az anya s^{ent} Egyház, mihelt valami efféle forduland elő, fogjon mindgyárt az ő tís-tihoz, az bünös nec előhivatasában, és annac megbüntetésében az vé-tek nec mivolta s^{er}int.

Az másodic nemben nem kél az dolog mindgyárt az anya s^{ent} Egy-ház elejében, hanemha megáltalkodott kemény nyakuság járuland hoz-zaja, az Christus regulaja s^{er}int. Midőn pedig az ügy nec megelme-re sére jut az dolog, ollyankor ostan ez másodic elostást kell meg gondol-

ni; és válastást kell az tzigéres bűnöz között, és az fogyatkozások között tenni. Mert az kised vétkekben nem kelly olly igen nagy keménységgel élni, hanem elég az főval való megfeddés és megtongálás, az mellynek felidnec és Atyainac kell lenni: ugy hogy az bűnöz el ne keferitse avagy tellyességgel fel ne forgassa: hanem arra vigye, hogy magába térjen, és inkább örülljön az büntetésen, hogynem azon somorkodnék. De az farvas vétkeket keményeb orvossággal illic megfanyargatni.

Mert nem elég volna, hogy az ki az ő botránkoztató bűnével az anya fent Egyházat megsértötte, czac befédde feddettetnec meg, hanem egy ideig az Urvaczorájával való egyyessülekül meg kell fostattatni, miglen az ő megjobbulásának hitelt méltó jelenségét mutatandgya. Mert fent Palaz Corinthusbélieknél, nem czac főval való büntetésével él, hanem az anya fent Egyházból való kivételével, és feddi az Corinthusbélieket hogy amaszt annyi ideig fenyvedtéc közöttöc. Ez módot tartotta az régi és tista anya fent Egyház, miglen még az jó gubernálás helyén állott. Hogyha valaki olly vétkeket czelekedett volna, az mellyből botránkozás következnic, erre Keményképpen rea volt vetve, hogy az fent Vaczorátul magát megtartoztassa, annakutánna, hogy az Isten előtt magát megalázza, és az anya fent Egyház előtt az ő megtérését penitencia tartását meg kellett mutatnia. Voltanac pedig némelly nyilván való fokáló, mellyec az megesött személyekre vettetenec, hogy az oc jelei lennénc az ő bánattyoknac.

Hogyha ez az anya fent Egyháznak ilyenképpen eleget tött, ostán kezök nec reája való vétéseckel ismét bévétetött az közönséges egyyességbe. Ez bévétel az Cyprianustól gyakorta bekeség nec neveztetic, az melly ez fokastis igen rövideden meg írja, ilyen igéckel: Az kic botránkozást szerzettenec, megmutattyac az ő penitencia tartásokat, az ideig, az melly nékiec rendeltetött. Ostán az vallástételre mennec, és az Pispök necs egyéb Egyházi személyek nec kezec reájoc vétése által elveszic az közönséges egyyesség nec igazságát. Jöllehet az Pispök az Egyházi személyeckel ugy volt előljáró az megengedésben, hogy egybersmind az község nec javallásatis megkivanná, az mint másutt meg írja:

7. Ez penitenciai fenyítékből senki nem volt kivétetvén, ugy hogy még az Fejedelmek is az köznéppel egyetemben annac magokat alája vetnéjec. Méltánis, mert tudtác, hogy az Christus rendeléle volna, az melly nec minden királyoc paltzajinac és koronajinac méltán alája kellene vettetni. Azonképpen az Theodosius, midön az ő paranczolattyából

Epist. 2. lib. 1.
Epist. 14. li. 3.
Epist. 26. li. 3.

Ambros.
lib. 1.
Epist. 3.

bol Theffalonicaban tetetött vérontás miatt, az Ambrosius által, az Ur Vaczorájával való közösüléstől meg fostatott volna, leverötte magáról minden királyi ékességét, nyilván megsíratta az anya fent Egyházban az ő bűnét, az mellybe másoknac elhitétfék által esett vólt, sírással és könyhullatással kért boczánatot. Ez dolog felötte igen diczéretes vólt. Mert semmi fégyennec ne tartásac ezt az nagy királyoc, hogyha magokat az Jesus Christus előtt, az minden Uraknac Ura előtt megalázásac, és térdeket meghaytyac, az se tetséc visssa ő nékiec, hogyha oc az anya fent Egyháztul megittetnec.

Mert mivel hogy az ő udvarokban, mayd semmit egyebet nem halanac, az merő azon hizelkedő főcknél, felötte igen fükséges ő nékiec, hogy az Prédikátornac fáya által az Urul megfeddetténec, söt sockal inkább azt kelly kivánni oc hogy az Papoc ő nékiec ne kedvezzenec, hogy az Ur kedvezzen nékiec. Itt elmulatom annac előmondását, micsoda Személyec által kellyen ez Egyházi itelő hatalomnac gyokoroltarásának véghez vitettetni, mivel hogy az megmondott másutt. Azt emlitem czac meg, hogy ez légyen az törvény szerint való processus, és kifolgaltatás, valamelly ember nec kirekéstésében, az mellyet fent Pal mutat, hogyha nem ő magoc külön czelekefic az Senioroc, vagy az vé nec, hanem tudával és akarattyával az Gyülekezetenec: Olly formán tudni illic, hogy az köz fokóság ne igazgassa az dolgot, hanem ugy mint ranusbozonság, és rea figyelmező jelen legyen, hogy valami kevesecktől kényességből valami ne czelekedtetséc. Az egész processusnac és itéleti folyásnac pedig, az Isten nevénc segítségül hívása mellett, olly beczületes méltóságának kell lenni, az mellyben az Christusnac jelen vóltá éreztetséc, hogy semmi kétség abban ne legyen, hogy önnön maga legyen az ő iteletiben az itelő bíró, avagy fő igazgató.

8. Mindazáltal ezt sem kell ez aránt elfeleytenünc, hogy olly tökelletes keménység illyec az anya fent Egyházhoz, az melly az felidéség nec lelkevel öfve legyen foglaltarva. Mert mindenkor örizkedni kell azon, az mint fent Pal paranczollja, hogy az, az ki büntettetic, *2 Cor. 2. v. 7.* az felötréb való somoruságban el ne merülljön, mert ilyen módon az orvosságból merő méreg lenne.

De az vego tizilből, az illendő megmértékeltetés nec fep regulája vérethetic. Mert mivel hogy az ki rekestésben az kerestetic, hogy az bűnös penitenciará hozattatséc, és a gonosf botránkozások láb alól elhárítassanac, hogy avagy az Christusa gonosf név ne költséc, avagy egybec az gonosfágnac követésére ne kifittessenec: Hogyha este nézendünc, könnyen meg-

irélhettyűc meddig kellyen az keménységnek kiterjedni; és melly aránt kellyen megfűnni. Annakokaért midőn az bűnös az ő penitenciájának megbizonyítását az anya fent Egyháznac előmutatta, és az illy bizonyosság tétellel, az botránkozást az mennyiben ő rayta áll, elhárítja; nem kell többre kéferíteni; hogyha pedig többel terheltetendic, tehát az keménység immár elhágta az ő határát. Ez tzickelben semmiképpen nem lehet mentséges az régieknek mértékletlen nagy komorságoc, az melly az Urnac rendeléséhez egyfálné sem vólt illendő, és felotte igen veszedelmes vólt. Mert midőn az bűnösnek az nyilván való penitencia tartást, és az Ur Vaczorájátul maga megtartoztatását, néha hét, néha négy, és hol három esten dőkre, és néha egész életének idejéreis kinyuytának és vetnéc: Mi következhett arra egyéb, hanem avagy nagy képmutatás, avagy pedig leg nagyobb kétségbe esés? Hasonlatos képpen, hogy senki, az ki másodszor ismét megfűt volna, mássot penitenciatartásra fel nem vétettetett: hanem egész életének végeiglen kivólt az anya fent Egyházból vettetvén; ez sem hasznos, sem pedig törvenstörvénnyel való. Valaki azért egészséges itelettel hánnya veti meg ez dolgot, megtapasztalhattya azt, hogy azoc ebben nem bölcsen czelekedténec. Mindazáltal iten az közönséges szokást nem kedvellem inkább, hogynem mint azokat rongálnám, az kic ezzel élténec, kik közzül egy néhányaknak kétség nélkül semmi kedvőc nem vólt hozzá, hanemi czac azért fenyevedtéc, mivelhogy meg nem jobbithatnác.

Bizonyára Cyprianus nyilván jelenti, melly igen nem maga kinyén vólt olly kemény. Azmi engedelmessegünc (ugymond) jó akararunc, és baratságos vóltunc mindeneknek nyitva vagyon, valakic eljönec. En azt kívánom, hogy mindnyájan visssa jöjjenec az anya fent Egyházba. En azt akarnám hogy minden mi vitézlő társainc az Christus táborában ben maradnának, az Istennec az mi atyánkac Sátorában foritaván volnának.

En megboczátoz mindeneket, látat Ianná téfec sokakat, az atyafiúságnac megtartására való forgalmatofságból és kívánságból; nem keresem kemény itelettel, még aztis, az mi az Isten ellen czelekedtetött: Az felöttéb engedelmes megboczásában az bűnöknek, mayd én magamis bűnös leszec: nagy örömezt és tellyes szeretéből veszec én fel mindeneket, az kic penitenciával térnec meg, és az ő bűnökét alázatos és egyigyü elégtérrel megvallyác. Chrylostomus, az melly egyébkint, valamennyivel keményeb, mindazáltal illyen képpen szól felöle: Hogyha az Isten olly engedelmes, miért akar az ő Papja olly keménység lattan? Tudgyuc annak felotte melly nagy felédsséggel élt az f. Agoston az Donatistac

Itacellen: hogy nem általlotta legyen az Pispóki tistben ismét felvenni azokat, az kic az ő tévölgéseket megfűsternéc és megtagadnác. Mindgyarást pedig az ő megteréséc után. De mivelhogy ezzel ellentörvénnyel szokás czűstott volna be, kén szeritetténec az jó jámboroc az önnön magoc iteletitülis eltávozni, hogy az közönséges szokást követnéc.

9. Az miképpen pedig hogy az anya fent Egyháznac egész testében ez felid engedelmesseg kívántatic, hogy nyájas kegyelmességgel, és nem az felsőb keménységgel kellyen azokhoz élni, az kic megfűsternéc: sőt inkább az fent Palparanczolatya szerint, szereteter kelly hozzájoc mutatni: Azonképpen ő magatul külön kiki minden hasonló kegyelmességre és felid emberségre legyen haylandó. Nem illic azért mi hozzanc, hogy azokat, az kic az anya fent Egyházból kirekesztetténec, az válastottaknac fámokból ki töröllyuc, avagy felölöc, mintha már elvísténec volna minden reménységünket elveszuc. Idegeneknek kell jollehet tartani az anya fent Egyháztól, és így az Christustólis: de mindazáltal czac addig, az mig az kivetésben és az elválasban maradnác. Ha pedig még ackoris több bűstontó általkodást, hogy nem emberséges alázatoságoc mutatnác, ugyan mégis az Istennec iteletre bizzuc őket, jövendőre nagyobb megjóbbulást varjunc felölöc, hogynem mostan jelen lenni látunc, és annakokaért ne fűnnyc meg az Istennec érettöc könyörgeni. Es (hogy egy fővel befoglallyam) ne kárhoztastuc halálra az semélt, az melly egyedül czac az Istennec kezében és iteletiben vagyon, hanem kineckinéc czelekedeti felölöc az Istennec törvényéből tegyunc iteletet. Mefűsteb az mi iteletünckel ne lépjunc, hanemha az Isten erejénec és irgalmasságának akarunc határt vetni, az kinec jó tettéséből az leggonofabból, legjobbac leszec, és az idegenec az anya f. Egyházban plantatnác. Es az Ur ezt azért czelekefű, hogy az embereknek vélekedéseket által hágya, és vakmerőségeket megzabolázza, az melly ha meg nem tartoztatnéc, mindenkoron több iteletet merne magának túlaydonítani, hogynem mint illenéc.

10. Mert hogy az Christus azt igéri, hogy mennyekben megleszen az kötözve, az mit az ővele ez földön megkötözendénec, ezzel ő az megkötésnek erejét az anya fent Egyház iteletéhez kötözi: az melly által azoc az kic ki rekeszténec, nem az őtöc veszedelemre és kárhozatra vettetnéc ki, hanem az ő életének és magoc viselésének kárhoztatása által, az ő őtöc kárhozattokról, hogyha meg nem téréndénec, megemlekezténec és bizonyosföcká téténec. Mert ez külömbőség vagyon az ki rekesztés köztött és az atöc köztött, az mellyet az régi tanítóc *Anathemanac* neveznéc: hogyha midőn valaki *Anathemanac*, azaz, Arkozotnác esmertetic, (de az mellynec ritkán; avagy ugyan semmiképpen nem kellene lenni) attul az megbocza-

natnac minden reménység elvétetic, és az ördögök necadatic: Mikor pedig valaki az anya fent Egyháznak egyyefségéből ki rekeftetic, ugyan-
kor inkább az ő erkölczé feddetic és büntettetic: és noha az ő személys
büntettetic, olyan formán lefen mindazáltal, hogy az ő jövődő kárhoz-
tatására megemlekeztetvén, az megjobbulásra kistettésec és vonyattáséc.
Es ha ember enec ferit teheti, tehát elkövetkezc az megengesteltetésis,
és az egyyefségben való bévérel. Az átockal pedig avagy az kárhozta-
rással igen ritkan, avagy ugyan nem kell élni. Annakokáert noha nem
engedi az Egyházi fenytéc, hogy ember egyyütt házaskodgyéc és felöt-
téb való egyyefséggel társalkodgyéc azockal, az kiket az anya fent Egy-
ház kirekeftett: Azon igyekezzünc mindazáltal, az mennyire lehet,
hogy azoc megjobbulásra inditassanac, és magokat ismet az anya fent Egy-
háznak társaságában és egyyefségébe véresec, az mint az Apastalis tanit.
Ne tartsátoc (ugymond) őket ugymint ellenségtek nec, hanem mint atya fia-
kat fedgyérec meg. Az hól ez barátságos emberség mind kiváltképpen
külön, és mind nyilván közönséggel meg nem tartatic: félő hogy az peni-
tenciai fenytéc oitan hamar, hohérsággá ne változzéc.

11. Az fenyték nec merekletéségére kiváltképpen ezis megkiván-
tatic, az mellyről fent Agoston tanit az Donatistác ellen: hogy az köz se-
mélyec midőn láttyác hogy az vétkec az vénektől nem elégséges fogal-
matósággal büntettetic meg, ne szakassác azért magokat mindgyarást el
az anya fent Egyháztól, avagy hogyha az Pástoroc, nem mindneket tifi-
tithatnac ki, az mellyec megfeddendőc, tisteket azért mindgyárt el ne had-
gyác, avagy fokatlan keménykedéssel az anya fent Egyházat ne háborgat-
sác. Mert bizonynal igaz az, az mit ő ír, tudnüllic, hogy valaki feddéssel
megjobbitya az mit megjobbithat, avagy az mit meg nem jobbithat, az fe-
retet kötelénecc megsértésenélkül kirekefti, avagy az mit az feretet kötelé-
necc megsértésenélkül ki nem rekefti, igazság ferint nem javallya, erős el-
mével megfenyvedt; ez ilyen az átoctól mentséges és szabados. Okat
másutt mutattya meg, hogy az Egyházi fenyték nec minden istenes
módgyánac mindenkoron az Lélek nec egyyefségére kellyen nézni, az bé-
keség nec kötelében, az mellyet az Apastal akar minékünc ajánlattatni, mi-
dön meghadgya, hogy egyikünc az másikat elfenyvedgya, és az hól ez
megsértetlenül meg nem tartatic, az megbüntetés nec orvosága nem czac
mind hiába való, hanem inkább ártalmatis, és ilyenképpen megfünic az ő
orvoság vólra. Az ki ezt jól meggondollya (ugymond) nem mulattya az
el, az egyyefség nec megtartása mellett, az fenyték nec keménységét, és ne-
mis szakassya el az büntetés nec hamarágával, az egyyefség nec körelét.
Megvallya bizonyára hogy nem czac az Pástorok nec kellyen ezen ügye-
kezniec,

2. Theff. 3. v.
15.

Libr. 2. contr.
Parmen. c. 1.

Cap. 2.

kezniec, hogy semmi vérec az anya fent Egyházban ne maradgyon, hanem
hogy külön kiki minden azon munkálodgyéc, az ő ereje ferint: és pala-
stolasnélkül jelenti, hogy az olyan, az ki az gonofokat meginteni, meg-
feddeni, és megjobbitani nem ügyekezic, hanem azt elmulattya, az Isten
előtt büntetélre köteles legyen, noha azokhoz ninczen kedve, és vérec
együtt nem vétkezikis: Hogyha pedig olly tistet viselne, hogy azokat az
Sacramentomockal való közösüléstülis elűzhetné, és még sem czelekefi,
tehát immár nem maséval, hanem ő maga vétkével terheli meg magat.
Czac azt akarja azért, hogy ez mértékletes értelmesség legyen, az mel-
lyet az Uris meg kíván, hogy az konkolnac kifaggarásával az buza meg
ne vesztéséc. Innét hozza azt ki az Cyprianusból, hogy az ember itgal-
mással fedgye és jobbita meg, az mitőle lehet, az mi pedig nem lehet,
azt békével fenyvedgye, és feritetből panaszalkodgyéc rayta. Matth. 13. v.
21.

12. Ezt pedig az Donatistác komorkodásoc miatt mondgya; az
kic, midőn az anya fent Egyházban látnác azokat az vétkeket, az mellye-
ket noha főval feddenénecc az pispókecc, de kiveréssel nem büntetnécc, (mi-
velhogy azt alitanác hogy ez egyyel nem használhatnánac), keményen fi-
dalmasztác az pispókóket, ugymint az fenyték nec árulójt, és magokat az
Christus nyájátul istentelen pártolással elszakítottác: Az mint mostan az
visssa kerefteltec czelekefnec: az kic mivelhogy semmi gyülekezetet
nem esmernecc Keresztényi gyülekezet nec, hanem ha minden részeiben An-
gyali tőkélletéséggel legyen láttatos, ez ő buzgoságoc sine alatt, minden
épületet felforgatnac.

Ez illyenekről mondgya fent Agoston, hogy őc nem az más embe-
rec hamiságanac gyűlöségéből, hanem az ő magoc villongás kivanságá-
ból, az fegény népet az mellyet az ő nevek nec diczekedésével megfog-
tat és elfoglaltac, avagy tellyeséggel magokhoz vonssác, avagy czac elsa-
kastani igyekeznec, kevelséggel felfuvalkodtat, eselyőségekben megál-
talkodtat, rágalmazással inczelkedőc, támadással háboritóc, és hogy az
igaságnac valami finét mutassác, az kemény fenyték nec árnyikat for-
dittyác elő; és az mellyec az fent írásban, az atyafiac vétkeinecc és fo-
gyatkozásinac, az tista feretet nec megkissebetésenélkül és az béke-
ség nec egyyefségénecc megsértésenélkül való mértékletes megjob-
bitására paranczoltatnac, azockal őc az ő gyalázatos hasonlók nec
és szakadás ferzéséc palástolására élnecc gonoful.

Igy változtattya magát az Satan világoságnac Angyalává, midőn va-
lamelly törvény ferint való buzgoságoc keménység nec sine alatt főrnü

Cap. 1.

kegyetlenséget és dühösködést állasson, semmit egyebet nem keresvén, hanem hogy felhagassza és elrontsa az békeségnek és egyféségnek köteleit: az melly valamig éppen és erőssen megmarad az Kereszténynek között, minden ő tehetsége erőtelen léfien az ártalomra, és minden álnoc praktikái, és család tanácskozási az szakadászerzésre, elenyésknek és semmivé léfienec.

Epist. 24.

13. Imez egyet akarja kiyáltképpen tanácsolni és ajánlani, midőn az vétkeknek méteye egész gyülekezetet elhatott és elfogott, hogy ott istenes fenyítéknek keménységes irgalmasága legyen szükséges. Mert az ki válogatási és kifaktási fándékok (ugymond) czac hiába váloc és ártalmasoc, mert ilyen módon istentelenec és kevélyec léfienec: és meggonosbabittyac inkább az erőtelé jámborokat, hogynem mint az erős gonosbokat jobbitanac meg. Es az mit ott másoknak írott elejébe, azont ő magais hivven követte. Mert az Carthágobéli Aurelius Pispóknec írvan, panaszokodic azon, hogy az réfegségnek gyalázatos vétke az Africa tartományban büntetetlen regnál; noha az az fent írásban olly keményen kárhoztartatic, és inti azt, hogy az Pispóknec Conciliuma által az ellen orvoságot kereslen. Ofsán azt téfii utánna, Ez dolgok nem keménykedéssel, nem gyors sérénységgel, vagy zene bonás paranczal, töröltetnec el, az mint enaranzom, hanem inkább tanítással, hogy nem mint paranczolással; intéssel inkább hogy nem mint fenyegetéssel. Mert ilyenképpen kell banni az vétkezőknek nagy feregével. Az keménységet pedig az kevesseknek vétke ellen kelly gyakorlani. Es mindazonáltal ugyan nem azt érti, hogy az pispókoc efféléket látatlanná tegyenec, avagy elhalgassanac, mivel hogy az közönséges vétkeket keményebben meg nem büntethetic, az mint ofsán önnön magát megmagyarázza: Hanem az megfedésnek módgyát ugyan akarja megmértékeltetni, hogy az mennyire lehetséges inkább fólgallyon az az egéfségre, hogy nem az testnec véhe delmet ferezzen. Végre azért így rekefii intését: Annakokaért az Apasztalnac imez paranczolattyát semmiképpen nem kell elmulatni, az gonosboknak kiválastála és elrekefítéle felől, midőn ez, az békeségnek megsértésénélkül leher: mert ezt sem akarta ő egyébképpen: és az mellett ezis meg kell tarrani: hogy egymást elfenyvedvén, ügyekezüzinc az Léleknec egyféségét megtartani az békeségnek köteleiben.

Lib. 3. cont.
Parrn. cap.
35.

2. Cor. 5. v. 7.

14. Az fenyítéknek másicrése, az melly tulaygonságképpen nem tartozic az kulczoknak hatalmára, abban vagyon, hogy az időnek mivolta ferint, az Pástoroc az népet intséc avagy Bóytólésre, vagy az közönséges könyörgésre, avagy az alázatóságnac, penitenciánac, az Hítnec egyéb gyakorlására: az mellyről az Isten igéjében, semmi bizonyos

nyosidő, sem mód avagy forma nem iratic előnkbe, hanem az anya fent Egyháznac itéletire hagyattatic. Ez réfais az Fenyítéknek, az mint hogy hasznos, azonképpen az régi anya fent Egyházbanis, az Apasztaloc idejertül fogva mindenkor szokásban volt, noha még az Apasztalokis nem ő magoc vóltac első kezdőji, hanem ennec példáját és formáját az Törvényből és az profétákból vórtéc. Mert lattyc ott, hogy valamikor olly nehéz dolog fordult elő, az köfség őfve hivattatott, közönséges könyörgés hirdettetett és bóyt rendeltetott. Ezt követéc annakokaért az Apasztaloc, melly az Istennépénel nem uyság vólt, és őkis hasznosnac tartottac. Használó értelmec és módgyoc vagyon az több szokásoknac és gyakorlásoknakis, az mellyec által az nép avagy az ő tífiiere serkentetic fel, avagy az engedelmeségben és fól fogadóságnac tartatic meg. Erről vadnac példáinc fellyel az fent írásban, az mellyeket nem szükséges elő fámálalni. Summa ferint ezt kel felőle tudni, hogy valamikor az Religióban visszavonyás indul, az mellynec az concilium által, avagy Egyházi itélet által kellyen elinteztetni, valamennyifer valamelly Egyházi fólgat kelly válastani, valamikor olly nehéz és derekas dolog fordul elő: Vifontag midőn az Isten haragianac látratnac jelenségi, az minemüec az döghalál, had, éhség, ez ilyen ügyekben, fentséges és minden időben idvőséges rendelés vólt ez, hogy az pástoroc, olyankor az néper az közönséges bóytre és könyörgésre intséc. Hogyha valaki az bizonságokat, az mellyec az ő Testamentumból behozattatharnac, bé nem vesfi, mintha nem illenénec az Keresztényen anya fent Egyházhoz, nyilván vagyon hogy az Apasztalokis ugy czelekedtenec. Noha az mi az könyörgést illeti, nem találtatic az en iteletem ferint senki, az ki azt kételkedésbe vonná. Az bóytról fóllyunc azért valamit. Mert sokan midőn nem értic mi haszna legyen, azt nem olly igen szükségesnec tartyac: némellyec ugymint hiába valot megis vetic: és az ki az bóytról való élést és annac módgyát jól nem érti, könnyen habonáságnac eshetic.

15. Az fent és törvény ferint való bóytnec három féle vége és tzillya vagyon. Mert azzal avagy az testnec fanyatgatására élünc, hogy ne zilaykodgyéc, avagy hogy az könyörgésre és az fent gondolatokra alkalmatossabbac legyünc: avagy pedig hogy jele legyen az mi alázatóságnac az Isten előtt, midőn az mi bünös vóltunkat akarjuc ő előtte megvallani. Az első tzilnac ninczen mindenkoron helye az közönséges bóytólésben; azért hogy nem mindenece egyaránt erősséc és egéfségesec az ő testekben, az külön való és tulaydön bóytólésre azért inkább illic. Az másodic tzilmind az kétféle bóytóléssel köz. Mert finte olly igen szükséges az egész anya fent Egyháznac az ilyen könyörgésre való kényület, mint finte kü-

Vuuuuuu

lón akar melly hivo embernek. Az harmadictzilnakis hasonlatosson vagy az ő mivolta. Mert megleszen az néha, hogy az Isten valamelly népet haddal vagy dõghalállal, avagy más egyéb ostorával büntet. Ez illyen közönséges sanyargatásban bükség az egész kòssegnek magát büntõsnek emerni, és büntõs voltát nyilvánssággal megvallani. Ha pedig valamelly tulaydon semélt suytogat az Isten keze, azont czelekedgye avagy ő maga, avagy az ő háza népével egyetembe. Ez bizonyára kiváltképpen az fivnek figyelmetes indulattyaban áll. De mindazáltal midõn az fiv olly indulattal vagy az minemüvel kell lenni, alig mulhat az el, hogy ki ne ütne az külsõ vallástételre, és pedig leg inkább olyankor, midõn közönséges éppültre szól, hogy mindnyájan egyfermind az ő büntõket, nyilvánssággal megvalván, az Igaságnac diczõségét az Istenec adgyác, és kiki mind egymást az õ példájával felvidamittya és gerjefiti.

16. Honnét az böytõlés, az mint hogy jegye az maga megalázásnac, gyakorlatosb szokásban vagy közönségesen, hogynem mint tulaydon semélyeknél. Noha mind az két résffel köz az mint megmondattott. Az mi illeti azért az penitenciai fenytõket, az mellyrõl mostan vagy az tanuság: Valamennyifer az Istenec valamelly nagy dologért kelly könyörgeni, jó volna böytõt az könyörgéssel egyetemben rendelni. Illyenképpen midõn az Keresztényec Antiochiában, Pálra és Barnabásra vetné kezeket, hogy azoknac tisteket, az melly nagy dologban járna, az Istenec annyival jobban ajánlanac, az könyörgés mellett böytõtelis éltene. Azonképpen õk kettenis azután, midõn Egyházi szõlgákat rendelnének, könyörgõtenec és böytõtenec. Ez böytõlésnek dolgában õc semmit egyebet nem kerestene, hanem hogy vidámbabac és alkolmatosabbac lennéne az könyörgésre. Mert bizonyval vesztõc azt esünkbe, hogy az telitõltõtt has miatt, az elme nem emelkedic úgy fel az Istenhöz, hogy valóságos és buzgóságos áhítatossággal magát az imádságra gerjefitene és abban megmaradhatna. Így kell érteni az mit szent Lukacz megemlit az

Act. 13. v. 3.
Ibid. 14. v. 23.

Luc. 2. v. 37.

Neh. 1. v. 4.

1. Cor. 7. v. 5.

Anna felõl, hogy az, az Istenec szõlgált legyen böytõléssel és imádkozással. Mert az böytõt nem úgy hozza be, mint isteni szõlgálatot, hanem azt akarja jelenteni, hogy az a szent aszõnyyi állat magát azzal gyakorlotta, az álhatos könyörgésbe. Illyen volt az Nehemias böytõis, midõn nagy buzgóságos szõrgalmatossággal könyörgene az Istenec, az népnek meg szabadtásáért. Ezokaért mondgya szent Pal, hogy jól czelekedtic az hivo, hogyha egy ideig megtartoztartgyac magokat az házassági ágatyl, hogy annyival job ürepségec legy az böytõlésre és könyörgésre, holott az böytõlést mint egy gyámolul adgya az könyörgés mellé, jelentyén azt, hogy

õ maga

õ magába egyébként semmi értékü ne legyen, hogyha ez végre és szilra nem igazitatic. Annakutánna mivelhogy az aránt az házasság semélyeknek azt paranczollya, hogy egyic az másiknac megmutassa azt az mellyel tartozic az joakaratot, abból világosson megtettic, hogy õ akkor nem szõlt az minden napi könyörgésrõl, hanem az ollyanról az melly nagyob buzgóságot és figyelmetességet kíván.

Ibid. v. 13.

17. Továbbá ha midõn dõghalál, vagy éhség, vagy had, avagy akarni egyéb nyomoruság következic és közelit valamelly tartományra avagy népre, ackoronnis az Pastoroc tisti, az anya szent Egyházat böytõlésre inteni, mellyel az Istenec esedezzek, és az ő haragját megkerlellye. Mert ugymint az ő boszku állását jelenti azzal, és mint egy büntetésre való kéfületit mutattya, midõn efféle veszedelmeknek jeleit láttattya. Az miképpen azért régenten az bevádolt gonostévõc az ő boszku szakállal, boszku hajjockal, és fekete gyaz ruhájockal mutattac és töttéc az ő esedezéseket, hogy az itilõ bírõtul ügalmasságot nyerhetnéne: azonképpen mis midõn az Istenec itilõ szõke elõtt vádoltatunc, az Istenec diczõretire térül, és az közönséges épületre, és minnen magunknakis hasznunkra és idvõségünkre szõlgál, hogy mi bánatos keserves és siralmas artzulattal engeztellyüc és kerlellyüc meg az ő kemény haragját és busulását. Es bizonyára hogy ez szokás volt legyen az Izraél népében az Joël szõvaiból könnyü megérteni. Mert midõn megparanczollya, hogy az trombitákat megfuvallyác, az az kòssegét õsvegyütséc, böytõt rendellyene, és az mi tõb következc: úgy szõl mint közönséges szokott dolgokról. Egykevéssel az elõtt azt mondta, hogy itileti törvény nap rendeltetett, az népnek bünei ellen, és hogy az immár jelen volna, és azokat az büntõket elõszõlitaná: Annakutánna azt kialtya, hogy szõllene az sákra és az hamura, az sirásra és az böytõlésre: az az, hogy külsõ jeleckelis megalázzac magokat az Ur elõtt.

Joël. 2. v. 15.

Az sác bizonyára és az hamu talám azokra az idõkre inkább illette: de az õsvehivás, sirás és böytõlés és ezekhez hasonlõc, kétségnélkül az mi idõnkreis tartoznac, valamennyifer ezt az mi ügyünknek alkolmatossága kívánnya. Mert mivelhogy szent gyakorlás és szokás ez illyen az embernek az alázatosságra, és az alázatosságnac megismerésére, miertne élne miis szõnten úgy véle, mint az régiec az ő hasonló ügyõkben? Láttyc hogy böytõt az keferüségnek jelensége, nem ezac az Isten igejével rendelt és formáltatott Izraélitica anya szent Egyház, hanem az Ninivé városbéliekis, az kiknek semmi egyéb tudomá-

1. Sam. 7. v. 6.
Eccl. 3. v. 13.
2. Reg. 1. v. 12
Ion. 3. v. 5.

nyok nem volt, az egy Jonás prädikálásánál. Mi okáért nem czeleked-
nenc más azonképpen? De lám olly külső ceremonia az melly az többivel
együtt megfünt az Christusban! Sőt inkább még mostanis jó segítő gyá-
mola az híveknek, (az mint minden időben volt) és hasznos megintetése,
hogy az felőtte való nagy bátorság és restség által az Istent mind inkább
inkább meg ne haragítsa, midőn az ő veszéssel sutyogattatna és sany-
argattatna. Annak okáért midőn Christus az ő tanítványit menti, hogy
nem böytlőnének, nem mondgya azt, hogy immár az böyt eltöröltetött
vólna, hanem azt az somoruságos időkre vonja és szabja, és melléje tési az
firankozást. Eljő még az idő, ugymond, hogy elvétet az vő legény ő
tőlőc.

Matt. 9. v. 15.
Luc. 9. v. 34.

18. Hogy pedig az nevezetből valami vérec és tévőlgés ne kellyen, ir-
jac meg miczoda legyen az böytölés. Mert itt mi nem értyüc csak köz-
módon az ételben és italba való magunc megtartoztatás és az megkimélte-
tést, hanem más valamit. Bizonyára józannac és mértékletésnek kell len-
ni az Hívec életének, hogy, az mennyire lehetséges, az ő egész életnek ide-
je az böythöz hasonlónac láttaséc. De ennek felőtte vagyan még egy i-
deig tartó böyt, midőn mi az mindennapi szokott eledelünkől valamit
elszakasztunc, avagy egy napra, avagy bizonyos ideig, és az ételben italban
egyeb kori szokásunknál nagyobb és keménségesb mértékletésséggel é-
künc. Ez három dologban áll, az időben, az ételnek mivoltában: és az mér-
téketésben. Az időn azt értem hogy józanon kellyen az dolgokat el-
végeznünc, az mellyekert az böyt tendeltetic. Ugymint ha valaki az kö-
nyörgésért böytől, érelnelkül legyen abban foglalatos. Az eledelnek mi-
nem volt abban áll, hogy minékünc ne legyenec drága étkeinc, hanem az
mindennapi kenyért jó névön vegyüc, és hajunkat nyálanc czemegére ne
szoktassuc: Az mértéknevez az értelme, hogy sükeb és alábbvaló eledellel
túrjünc, csak sükségünkre és nem gyönyörködésre.

19. Ez mellett pedig sükség mindenkoron kíváltképpen ezen őriz-
kedni, hogy semmi babonáság közibe ne egyeliteséc. az mint ennek e-
lőtte az anya sicut Egyháznak nagy kárával lott az meg. Mert sokkal jobb
vólna, hogy semmi böyt ne gyakoroltatnec, hogynem mint azt forgalma-
tosson, de azonban hamis és ártalmas vélekedéseckel czelekedni, az melly-
ekre ez világ ottanottan elszokott vetemedni, hogyha midőn az Pástoroc
arról hívségessen és forgalmassan el nem veric. Erre először az kíván-
tatic, hogy mindenkoron arra törekedgyenec és erőlkodgyenec, az mit
az Joël tanit: hogy az emberec az híveket saggassac meg, és nem az ruha-
kat. Az az, megintséc, az népet, és megtanitsac, hogy az Isten az böyttel,
az mi-

Cap. 2. v. 13.

az minemü az ő magában, nem sokat gondol, hanemha mellette léfien az
sívnecc belső ahitatosága, az bünöknek és őnnön magának igazá való vis-
sáfarttése, isteni felelemből való igazalázatoság és bánat. Sőt hogy az
böytölés semmi egyéb okért ne legyen hasznos, hanem csak hogy az elöb-
bizickelyeknek nem minemüképpen alsó gyámolítáforokra sölgal. Mert az
Isten semmit nem gyűlöl inkább, hanem mint mikor az emberek az sívnecc
tökélléteffége helyett, külső sicut és jegyeket fitogatnac, az ő simeit meg-
akarván jártoztatni és bédugni. Az Elaias annak okáért keményképpen
feddi ez képmutatást, hogy az Sidóc azt alitanac, hogy elégtétetnec azzal
az Istennec, ha őc csak közmódon böytlőnének, ha sicutte egyébként isten-
telenséget és tisztalan gondolatott tartananakis az ő siveikben. Nem de
Illyené (ugymond) az a böyt, az mellyet az Úr választott? és az mi ott töb-
következik. Annak okáért az képmutató böyt, nem csak hasontalan és
hiába való fáratság, hanem annak felőtte mondhatatlan nagy utálatoságis.
Az másik fogyatkozástólis, az melly ez elsőtől függ, forgalmatoson kell
őrizkedni, hogy ember az böytöt ne tartsa valami érdemes czelekedetnek,
avagy isteni sölgalatnac. Mert mivelhogy ő magában csak köz ferő do-
log, az mellynek semmi érteke egyébkint nincz, hanem csak az ő végső
szillyára nézve, az mellyre igazitatni kellyen, ártalmas babonáság azért,
azt az Istentől paranczoltatott dologgal megegyeliteni az mellyec őnnön
magokban sükségessec, és nem valami mátra nézenc. Illyen volt régenten
az Manichæusoknak esélyóségec, az kiket midőn sicut Agoston megha-
milit, elég világossan megmutatya, hogy az böytöt csak az ő végső szillyá-
ról, az mellyről sölloztunc, kellyen megitelni és bezülleni és hogy azt az
Isten ne kedvellye, hanemha arra az végre igazitatic. Az harmadic tévöl-
gés noha nem olly igen istentelen, de mindazáltal ugya veszedelmes, midőn
tudniillit ember azt olly forgosson és keményen megkivánnya mint va-
lamelly kíváltképpen való nagy dolgot, és azt olly igen megdiczeri, hogy
innet az emberec azt alitsac, mintha őc valami nagy dolgot czelekedtenec
vólna midőn böytlőtec. Es ez bizickelyben az régieket én mindenestől fog-
va nem menthetem, hogy mind az babonáságnac valami magvat ne hintet-
téc vólna, és mind az kegyetlen uralkodásra alkolmatoságot ne adtac vólna,
az melly őstán elkövetkezett. Találatnac jóllehet néhanéha egésseges
és bölcz módáfor az böytről, de az mellett imittamott söllyel olly mérték-
telen megdiczérési esnec az böytölésnek, az mellyeckel az, az legfőbb jósa-
gos czelekedetec közé emeltetic fel.

Esa. 58. v. 5.

Lib. de mo-
rib. Manich.
cap. 13. & lib.
30. cont.
Fauft.

20. Es akkorban vött hatalmat söllyel az negyven napi babonas böy-
tölés. Mert azt alitotta az köz nép, hogy ezzel az Istennec nagy tisztetletet

tesen, és az pástoroc azt olly igen megdiczértéc, mint az Christusnac sentséges követését: holott maganyilván vagy on, hogy az Christus nem azért böytölt legyen, hogy egyebek nec azzal példát adna elejekbe, hanem hogy az ő Evangeliuma prédikálásának elkezdésében czelekedettel megmutatnája, hogy az nem emberi tudomány volna, hanem menyből szállott volna le. Ez bizonyára czuda dolog, hogy az értelmes emberek illy goromba tévelgésre vetemedhettenec, az melly ennyi fóc és világos okokkal meg hamissittathatic. Mert az Christus né böytölt gyakorta, (maga annak meg kellett volna lenni, hogyha esendőkint való böytölt akarna rendelni) hanem czac egy szer, midőn magát az Prédikátori tisztre késkitené. Annakfelotte nemis böytölt ő emberi mód szerint, az melly illeti volna, hogyha az emberek az őtet követésre akarta volna azzal indítani: hanem inkább olly dolgot czelekesic, hogy minden embert czudalkozásra inditson inkább, hogy nem követésre gerjesszen. Végezetre ninczen ez böytnecc semmi egyéb oka, hanem az melly az Moses böytölésének volt, midőn az törvént az Urnak kezéből elfogta. Mert mivel hogy az a czudatétel az Mosesen az törvénnec méltóságosá tételére lött legyen: az Christuson sem kellett annak elmulattatni, hogy az Evangelium kisebb nec ne tartatnéc az Törvénnél. Es pedig az időtől fogva, senkinek elméjében nem tűnt, hogy az Moses példájának hínevel az Izrael népe között hasonlő böytölés nec formáját rendelné. Es az sents profetác és atyác között is ezen senki nem követte, noha minden istenes gyakorlásokra elég buzgoságos elmével voltanac legyen. Mert az Illyestől megvagy on írva, hogy étel és ital nélkül negy v napot töltött legyen el: az nem tartozott egyébüvé hanem hogy az nép őtet az Isten-től inditotnac esmernéje az törvénnec reformálására és megtristítására, az mellyről mayd mind az egész Izrael eltávozott volt. Annakokaért merő babonásággal tellyes maymoskodás volt, hogy az Christus követésének nevével és hínevel mázoltac bé az ő böytöket. Noha az böytölés nec módgyában akkoron felotte nagy különbség volna, az mint Cassiodorus, Socratesből emliti az ő Historiáinak kilentzedic könyvében: Mert az Romaiac (ugymond) czac három hétig tartottac, de ő nekic fűntelen böytöc volt vasárnapul és szombattul megválva. Az Tótorfágiac, és Görög orfág-béliec hét hetekig, némellyec hatig tartottac; de közésleg való volt az böyt, és nem egy végben. Szinten ezenképpen az ételek nec különbségében sem voltanac egy effec, némellyec czac kenyérrel és vízzel éltenec, némellyec parait avagy káposztát adtanac melléje; némellyec az halaktul és madarhustul sem isonyodtat: némellyec semmi különbséget né tartottac az eledel-ekben. Ez különbségről sents Agostonis megemlíkezic az ő utolsó írásában az Ianuariushoz.

Annaku-

21. Annakutánna gonosfszabidóc köverköztenec, és az nép nec visszafordólt buzgosága mellé járult az Pispökök nec tudatlan gorombasága, hímet, tisztesség kívánása és kegyetlen uralkodása. Szerezetttenec olly istentelen törvényec, az mellyec ártalmass köteleckel akadékoznac és köteleznec meg az lelki esmérteket. Megtiltatott volt az hus étel mint-ha megferteztetné az embert. Az mellé fóc külömbkülömb isteni káromló vélekedéseket foltozdogaltanac egymás után, miglen minden tévolygés nec mélységes örvenyében merülttenec. Es hogy semmi veszőtség el ne mulattatnéc, az böytnecc czufságos hínevel, kezdettenec az Istennel játszani. Mert az legkedvesb nyálanc eledelben keresetic az böytnecc diczéleti és mindenek nec bövségeffen meg kell lenni, ugy hogy soha egyébkor töb külömbkülömb drága édes czemegei eledel nagyobb bövséggel ne hozattaséc elő. Effele eledeli drága pompaskodással alittyás hogy igen jól tiszteltetic az Isten. Elhalgatom azt, hogy soha rutalmasban el nem töltöz nec, zabalodnac, az kic egyébkint legbenséges bek nec akarnac láttatni. Egy summában ez az ő fő isteni tisztelet, ha húst nem es nec, és ez egy kivól mindeneckel bövségeffen lakoznac. Vifontag kertelen nagy isonyús és halalos bűn valami kiczin falanna falkát, és régi penises húst az rös kenyérrel megenni. Szent Hieronymus írja, hogy immár az ő idejében is voltanac némellyec, az kic effele gyermekeskedéssel játzottatrac és czufoltac az Istent; az kic, hogy olayt ne kellyene enniec, az legdrágab ételeket hozattac mindenünnen. Sőt hogy az természetten erőfakot tenenec, nem akartac semmi vizet innia: hanem édes és drága italokat ezináltattac magoknac, az mellyeket nem pohárból ittac, hanem tengeri cziga tekenőjéből. Az melly véteccackor czac keveseknél volt mostan pedig minden gazdagoknál közönségeffe lött: hogy tudnüllic őc nemkülömbben böytöl nec, hanem hogy annyival frissebben vendégeskedgyenec. De en nem töltöc fóc befédet ez illy nyilván való dologban. Hanem ezac imezt mondom, hogy sem az böytölésben, sem valamely egyéb tzi-kelyében az Egyházi fenyték nec, legyen az Papistaknac valami olly tiszta és jól rendeltségec, az mellyel ugy diczchedhetnéc, mintha valami diczetre méltó volna ő náloc.

22. Következic az fenyték nec másodic része, az melly kivált képpé az Egyházi semélyekre tartozic. Ez az Canonokban vagy on foglalva, az mellyeket az régi Pispökök magoknac és az ő Rédek nec szabtanac, és az ő magoc semélyekre felvetötenec.

Az minemüec ezec: Hogy valamely Egyházi semély, vadászó, kotzkakártya játzó, vagy zabalodó és vendégeskedő ne legyen. Siki közözüloc ne uszuraszkodnéc; és keresked nec vagy kalmárkodnéc, hogy senki azoc

Ad Nepetianum.

azok között tanrúlásban, és efféle bujaságos dolgokban ne találhatnók. Erre büntetések voltak rendeltetvén, hogy az Canonoknak becsületek lennének, és azokat büntetetlen senki meg ne ségje. Ennekokaért volt minden püspökre biztatva az ő Egyházi embereiknek gubernálása és igazgatása, hogy azokat az Törvényeknek regulája sérint zabolában tartaná. Ezért voltanak rendeltetve az esküdonkint való *visitationes*, meglátogatások és *Synodusok*, az áh, ösve gyülések; hogyha valaki tiszteiben el nem járna, meginterttetnők, és ha ki vétkezett volna, az vétkeknek minemüi voltak sérint megbüntetretnők. Az Püspököknek ő magoknak esküdonkint való *Provincialis* gyülések voltak, az régi szokás sérint kétféle: mellyben meginterttetnők, az kik valamit illetlenül czelekedtnek volna. Mert ha midőn valamely Püspök darabosb és kegyetlenkedőb volna, az ő alatta való Lelkieseken, az olyan az kinek az Püspökre panássa volna, megjelent ez megemlített Gyülésben, és az ő ügye ott itiltetött meg. Ez meglött, hogyha csak egy panáslottis. Az büntetés felötte kemény volt, hogyha ki ilyenképpen vétkezett volna; tiszteiből kitétetnők, és egy ideig az Úr vaczorajától elrekesztetnők. Mivelhogy pedig ez a rendtartás büntetlen való folyásban volna, az meglött gyülések előfásakor bizonyos hely és idő rendeltetött az következendő ösvegyülése. Mert az közönséges *Concilium*nak meghirdetése és rendelése az Czásfart illette; az mint mind az régi meghirdetése bizonyitták. Valamíg erejében volt és megtartott ez keménység, az Egyházi semélyek nem kívántanak főval többet az köz embertől, hanem csak az menyit önnön magok az ő tulaydon példajokkal mutatnának: Sőt sokkal keményebbek voltak magok ellen; hogy nem az köz nép ellen. Es bizonyára az illic, hogy emberiségb, és tágasabb nyügnök (hogy így szólják) fenytékével vonyattasának az köz népek: az Egyházi semélyek pedig keményeb és főrossabb fenytéket tartásának magok között, és az zabolát magoknak mehebb ne boczássák hogynem mint egyebeknek. Mind ezec pedig miképpen mentenek elhagyatásban, nem főkség előfámlálni: holott semmi illetlenb és rendetlenb állapot nem gondoltathatik ennél az rendnél, az mellynek kinysége oly nagyá nevedekett, hogy az egész világ kiáltson annak ellene. Hogy pedig az ne láttassék, mintha minden régi fenytéket tellyességgel le töttenek volna, némely árnyékok kal jártzottatták meg az együgyűeknek semeket: de az mellyek finte oly igen eggyeznek az régi fenytékekkel, ő mint az mayomnac epeczeldegelése, az értelmes és bölcz embereknek czelekedetivel. Emlekezetre méltó az mit egy helyen ír az Xenophon, midőn megemliti melly gyalazatoson vetemedtenek volna el az Persák az elejőknek törvényektől, és az mértékletességtől mint haylottanak volna az gyönyörködés

ködes keresésre: ec mindazáltal az ő vesőtt erkölcsöknek palástolására mint tartották meg az régi szokásokat. Mert holott az Cyrus idejében oly keményen megtartatnók az mértékletesség és józanság, hogy embernek csak orrát sem volna főkség kifuyini, és azt mivelni nagy ségyennek tartatnók; az utónnok következőknél gyalazatoság volt jollehet az orroknek kifuyása, de az mértékletlenségéből nevedekett büdös rutságot belől megtartani és elnyelni szabad volt.

Azonképpen az ő régi törvények sérint ségyen pohárokat látni az asztalon, de oly focbort meginnia, hogy az asztaltul máfoktul kellene elvitetnők, azt szabadon eltürhetnők. Hogy napjában csak egy séer ennének meg volt paranczolva, ezt az ő utánnok kellő következő helyén hatták, de úgy hogy az ő dösöléseket, déltől fogva mind éyfelikorig elnyuytanák. Az egy napi járó földet étlen megjárni, mivelhogy az vitézlő népek az régiektől meg volt paranczolva, azt okis mindenkor való szokásban hatták: de az fáratságnak eltávoztatásaért, az ő napi járásokat két óránál mehebb nem nyuytották. valamennyi séer azért az megvesőtt papisták az ő elfayult regulákkal előfordulnak, és ez aránt magokat az séer Atyackal egyenlőké akarják tenni, csak az az egy példais oly igen elégségesen nap fény elejébe hozza az ő bolond maymoskodó dolgokat; hogy semmi Püstor vagy képirő ekehebben és tulaydonságosabban ki nem fethetné.

23. Egy dologban felötte keménységesek, és ugyan tellyességgel megkérlelhetetlenek, hogy az Papoknak az hazaságot meg nem akarják engedni. Minemüi kúrvalkodásra való szabadság regnályon pedig közöttök, nem főkség megbeszeleni; és ez fertelmes és utálatos séentségnek sine alatt, hogy őc az Hazasági állapattul magokat megtartoztatták, minden faytalanságra és fertelmességre boczátták magokat és abban keményedtenek és általkodtanak meg. Ez tilalom mindazáltal eléggé megmutattya, melly ártalmasoc legyenek minden emberi séerzésnek. Ugyint az melly nem csak az anya séer Egyházat főstotta meg jambor és illendő pástoroctul, hanem minden fertelmes vétkeknek rettenetes förtőjét hozta bé, és séantalan foclelkeket az kétségben esésnek mélységés örvényébe tasfított. Bizonyára hogy az Papoktól megintertott az hazaság, istentelen kegyetlenkedésből lött, nem csak az Isten igeje ellen, hanem minden illendőség és igazság ellen. Elsőben, semmiképpen nem illett volna az emberekhez azt megintertani, az mit az Isten szabadon hagyott. Annakutána hogy az Isten nevezet séerint megintertotta legyen az ő igéjében, hogy ez szabadásznak ne kellyen megintertani, nyilvánagosb hogynem mint bizonyításra volna főkség.

1. Tim. 3. v. 2.
Tit. 1. v. 6.
1. Tim. 4. v. 5.

Elhalgatom azt hogy fient Pal fochelyeken azt akarja, hogy az Pifpóc egy feleségnek legyen férje. Mint mondhatott volna pedig keményebbet annál, az mit az fient Léleknek ihleséből kimond, hogy az utolsó időkben lefnec istentelen ember, kic az házasságot megtiltyác; és azokat nem czac hitetőknek nevezi, hanem fiente ördögöknek? Jövendőlése ez, és fientséges ki mondása az fient Léleknek, az mellyel elejétül fogva meg akarta az anya fient Egyházat ez veszedelem felől inteni, hogy az házasságnac megtiltyása ördögi tudomány legyen. De ezec azt alittyác, hogy e légséges mentő felelet ecz ő nekic, hogy ha ez mondást az Montanusra, Tatianusokra, és az Encratitákra és egyéb régi eretnekekre vonfác. Egyedül (ugymond) czac ezek kárhoztattác az házasságot, mi azt semmi képpen nem kárhoztattyuc, hanem czac az Egyházi rendet rekefityüc abból ki, ugymint az mellynec az nem alkotmatos. Szinte mintha ez a jövendőlés, noha amozokon tellyesedett elsőben bé, nem mondhatnéc ezekről is: avagy pedig mintha ez gyermeki meantségre faladás, mékő volna meghallásra, midőn azt mondgyác, hogy őc az Házasságot meg nem tiltyác, mivel hogy nem mindenekről tiltyác meg. Mert fiente olyan fogás ez, mintha valamely Tyrannus és kegyetlenül regnáló azt mondana hogy az ő törvénye nem igazságtalan, mivel hogy az által az népnek czac egy része nyomorgattatnéc.

24. Azt vetic elő, hogy ugyan fűkség, hogy valami külömbség legyē az Pap között és az köz ember között. Mintha az Ur aztis eleve meg nem látta volna miczoda ajándéckockal kellyen az Papoknak megékesítetvén lennec. Ezzel őc az Pal Apasztalt vadollyác és bünhőt, mintha az anya f. Egyháznac jó állapattyát és randit felforgatta volna, az ki midőn az jó Pifpöknek tellyes és tökelletes példáját formálná, az egyéb ajadékok között, az mellyet abban kíván, az házasságot is fel merite jegyzeni, és tőle aztis merite kívánni. Jól tudom, mint magyarázzác őc ezt, tudni illic, hogy ne kellyen olyant válafrani, az kinec már másodszor volt felesége. Es hogy ez a magyarázat nem uy legyen, azt én is megvallom: Hogy pedig hamis, az környül állásokból nyilván vagy on: mert mindgyarást azt írja meg, hogy minemüknek kellyen lennec az Pifpököknek és Diaconusoknak feleségeknek. Az fient Pal az Pifpöknek jófágos czelekedeti közze helyhezteri az házasságot: ezec azt tanitgyác, hogy az elvifelhetetlen tereh legyen az Egyházi rendbē. Sőt, Istent ne banczac véle, ez közönséges hitokkal és gyalazattal meg nem elégedvén, tessi tistatalanságnac és fertelmességnek hiác az házasságot az ő Canonokban. Gondollya meg itt kiki ő magában, miczoda vinnyéből és mühelyből származhatott legyen ez. Az Christus illy tistetséget téfien az Házasságnac, hogy azt, az anya fient Egyháznac ő véle való egy behálonlításánac példájaul adgya minékünc előnkbe. Miczo-

Syricius ad
Epif. Hispan.

Miczoda mondathatnéc diczóségesb az Házasságnac magasztalására? Miczoda ortzával nevezetthetic azért ez az állapot tistatalannac és fertelmességnek, az mellyben az Christus lelki kegyelmének ábrázattya tündökléc?

25. Noha pedig ez ő tilalmoc illy nyilvánossággal hartzollyon az Isten igéje ellen, de ugyan találnac mégis az Irásban valamit annak mentegetesére. Az Levitác rendin való Papoknak valamennyifert az tistataltalannac kerülné, az ő feleségektől külön kellett hálni, hogy tistataltalannac és maculanélkül vinnéc véghöz az Isteni szolgálattal. Annakokaért distalea dollog volna, hogy ha az mi isteni szolgálattal az melly sockal drágalatosb, és pedig naponkint tartó, házasságból kellene foglaltatnia és vifeltetnie. Bezzeg igen illic ő fve! Szinte mintha ugyan azon egy aránt való fémelye és tistataltalannac az Evangelium szolgálattal és az Levitác rendin való Papnak. Mert azoknac régenten ugy mint példázatoknac kellett az Christust ábrázolnics és jelenteniec, az melly, ugy mint Közbenjáró az Isten között és az emberek között az ő tökelletes tistataltalannac az Atyához megengestelendő volna. Mivel hogy pedig azoc ugymint bünös, az ő diczóségének tukórét mindenestől fogva ki nem mutathatnác, hogy mindazonáltal azt valami fűnyel ki árnyekozzác, meg volt nekic hagyva, hogy magokat az emberi fókafnac felötte meg tistataltalannac, midőn az fientséges helybe kellene mennie: mert fiente akkoron példázattal tulaydonságképpen az Christust, midőn ugymint közbenjáró az népnek az Istenhez való megengesteltesére bejelennéne, az fient Hayléknál, az melly Abrazattya volt az mennyei telőféknec. Efféle tistataltalannac mivel hogy az Evangeliumi fogác, mostan immár nem vifelnec, hiaban hasonlittatnac azocckal ő fve.

Annakokaért az Apastal, minden kivétel nélkül ki meri mondani, ^{Heb. 13. v. 4.} hogy az Házasság tistataltalannac legyen mindenek között, az paráznakat pedig és az házasság rontokat megitéli az Isten. Es ő magoc az Apastaloc tulaydon példájokkal megmutattác, hogy az házasság semmi felséges tistataltalannac fientségének kissébségére ninczen. Mert fient Pal ő maga bizonyitgya, hogy azoc nem czac megtartottác az ő feleségeket, hanem ő magocckal fellyelis hordoztác.

26. Annakutánna czudálatos fentelenség volt, hogy az Szüzességi ^{1. Cor. 9. v. 6.} állapot, mint egy fűkséges dolognac magasztaltác, az régi anya fient Egyháznac felötte nagy gyalazattára, az melly mind az Isteni tudományban, mind pedig az fientséges életben jelessen tündöklött.

Mert hogyha az Apasztalockal femmit nem gondolnac (az mint néha keményen meg meric azokat vetni) mit czelekefnec, kérelec, mind az régi aryáknac, az kic felől tudván vagyon, hogy az házasságot az Pispóki állapatbá né czac megégedtéc, hané még javallottákis? Bezzég hát az Isteni foglalatotis rútu megferteztettéc tudniillic, mivelhogy illyé módon ó náloc az Úrnak titkai illédő tisztasággal né viseltetnec. Tanácskozás volt jollehet az Niceai conciliumban, hogy az nőtelenséget az Papokra véséc: az mint hogy minden időben vadnac babonás emberet, az kic mindenkoron költenecc és gondolnac valami uyságot, az mellyel magokat czudaltasác. De miczoda végeztetett volt abban az sinatban? Az Paphnutius értelmét vótéc bé tudniillic, az ki azt mondotta: Hogy fűzességi tisztaság az fayát feleséggel való hálás. Megmaradott azért közöttőc az fent Házasság, és neki ecnemlött gyalázattyokra, sem az ő tisteknec gyalázattyára nem fordult.

Hist. Trip.
lib. 2. ca. 14.

27. Ennekutánna következtenec ostan az oc az időc, az mellyekben, az nőtelenségnec nagy babonáságú czudaltatása felőtte igen el hatalmazott. Innét vadnac amaz mindenütt kihirdett megdiczerési az fűzességnec, hogy ez mayd minden egyéb joságoknál fellyeb magasztaltatnec. Es noha még az házasság ugymint tisztátalan nem kárhoztatnec: mind az által olly igen megkiffibietett az ő méltósága, és az ő fentéges volta olly igen meghomályosított, hogy az ollyan, nem alítatott elég serényen igyekezni az tökéletességre, az ki az házasságtul magát meg nem tartóztatná. Innet fármaztanac az oc az Canonoc, az mellyekben előfiser megtiltatott, hogy az oc házasságra ne adgyác magokat, az kic immár Papi állapotra jutottanac: Annakutánna, hogy czac az nőtelenc vétérnénc fel erre az állapotra: avagy az kic az házassági ágytul, feleségeckel egyetemben bóczut vennénc. Mind ezec mivelhogy láttatnánac az Papi állapotnac méltóságoc és betsületesbséget ferzeni nem ragadom hogy már régenten nagy javallással vétetett legyen bé. De ennekem az velűnc ellenkezőc az régi anya fent Egyházat vetic elő, azoknac én előfiser azt felelem, hogy ez a szabadság az Apasztaloc idejében, és az után egynihany ház estendővelis meg volt, hogy az Pispókóc házasságban éltenec. Ezzel minden, nehezettel nélkül éltenec az Apasztaloc, és egyéb fő méltóságú Pástoroc, az mellyec azoknac helyekbe következtenec. Ez elrégeni anya fent Egyháznac példáját méltan fellyeb kell minékünc beczüllenünc; hogynem azt valami illetlen, avagy gonof állapotnac tartanóc, az melly ackoron diczeretes beczületben és fokasban volt. Annakutánna az az időis, az melly az Szűzességnec mód nélkül való czudalásából és indulartyából az házasság-

házasságtól idegenültéb volt, azt mondom, hogy azis az nőtelenségnec igazját nem úgy vetőtte az Papokra mintha ön magabá fűkséges dolog volna, hanem olly formán, hogy az nőtelencet az nősnél fellyeb valóknactartaná. Végezerre hogy nem kéferitőtte erővel és fűkségképpen azokat, az kic az nőtelenségre illendőcc és alkotmatossác nem volnánac. Mert mivelhogy az paráznaság és kurvalkodás keményen tiltatott és megbüntettetott, az oc felől az kic házasságra adtác magokat czac az volt végezve hogy az tist nélkül ellennénc.

28. Annakokaért hogyha ez uy kegyetlen uralkodásnac otalmazoi, az ő nőtelenségnec mentségére valami fient az régi anya fent Egyházban akarnac keresni, ő nékiec visóntag imez letzkét kell elejekbe adni, hogy minékünc az ő papjaikban amaz régi fűzességet és tisztaságot ismet helyére állasác, az paráznakat és kurvalkodókat ki hannyác, hogy azokat, az kikben az tistességes Házassági tistta ágyat nem fenyvedic, ne hadgyác minden faytalanságra veremedni: hogy ismét felállasác az lerömlött fenytéket, az melly által minden kinyesség megzaboláztafséc, hogy az anya fent Egyházat megfabadsásac ez gonofságoc rutalmasságtól, az mellyel immár foc időtől fogva megvayon moczkoltatva. Hogyha erre rea haylandánac, ostan arrais meg kell inteni őket, hogy ez dolgot ne árullyác fűkséges dolog gyanánt, az melly dolog az anya fent Egyháznac alkotmatossága ferint, szabadságban vagyon. Mindazáltal ezt nem arra mondó, hogy én valamiképpen helt akarnéc adatni azoknac az Canonoknac, és végezések nec, az mellyec az nőtelenségnec kötelét az Egyházi rendnec nyakába vetic, hanem czac azért, hogy az értelmefek efekbe vegyec, miczoda ortzával gyalazzác az mi ellenséginc az fent házasságot az Papokban az régi anya fent Egyháznac finye alatt. Az mi az aryákat illeti, az kiknec irásoc kezűnkél vadnac, még azokis midön az önnön saját itiletekből foltanac, Hieronymustól megválva, az házasságnac tistessége ellen nem tagalmazódtanac olly fertelen nagy dagályossán. Mi mostan czac imez egy diczerő mondatat hozzuc elő az Chrylostomusnac, holott ez, az ki kiváltképpen való czudaltatoja és diczerője volt az Szűzességnec, nem hihetséges hogy az házasságnac diczeretire és feretire egyebeknél többet folt volna. Ez pedig illyenképpen fól: Első gtadicza az Tistasságnac, az tökelletes fűzesség: az másic az fent Házasság. Annakokaért az házassoc között való tistta feretet, ugymint másodic femélye az Szűzességnec.

Homil. de invent. Crucis.

T I Z E N H A R M A D I C R E S Z.

Az Fogadásokról, az mellyeknek hirtelenkedve való tételeivel kiki magát nyavalyásul kötelezte meg.

SZánandó dolog bizonyára, hogy az anya fient Egyház mellynek szabad-sága az Christus vére nec drágalatosárával váltatott meg, az főrsyü kegyetlenkedéssel így elnyomtatott, és az emberi szerzések nec fántalanfokságával mayd tellyességgel el volt burttatván: de azonközben kinekkinet tulaydon bolondsága megmutattya, hogy az Istentől nem ok nélkül engedterett volt illyfoc és nagy dolog meg az Sátánnac és az ő szolgálainac. Mert nem volt az emberek nec elég, hogy hatra vetvén az Christufnac birodalmát, az hamis tanítóktól felvetött mindenféle igákat megvisele nec, hanem hogy különis kiki magára tulaydon terhet rakna: sőt ő magá-nac tulaydon vermet áfna hogy magát mélyebben süllyesthetné. Ez lótt midőn az ember ec ugyan vetekedvén gondoltac az foc fogadás tétel-eket, az mellyekből az közönséges kötelezésekre, nagyob és keményeb megakasztalás járult. Minekutánna megmutattuc azért, hogy mikép-pen vesztegettetett meg az Isteni szolgálac azoknac vakmerősége által, az kie az Pástorok nac neve alatt kegyetlenül uralkodtanac az anya fient Egy-házban, midőn az ő hamis és méltatlan rendeléseccel az fegény lelkeket megköteleztéc és megakadékoztac.

Itt nem esic helytelenül hogyha melleje függeztem ez más veszte- getis, melly az előbbenihez nem illetlen: hogy láfá az ember, miképpen ez világ az ő elfajult elméje ferint, mind kezzel kábbal mindenkoron azon volt legyen, hogy tőle el tafigállya az esközöket, az mellyec által az Isten- höz kellett volna vezéreltetnie Hogy pedig nyilvánban meglátáséc, mi- czoda felőtte nagy veszedelmec fírmaztanac legyen, az fogadásokból az előb feltött fundamentumokat tartsac meg az Keresztén Olvasóc. Mert azt tanítottuc előfcer, hogy valami az élet nec jól és fientül való rendelé- sére és intézésére kívántathatic az törvénybe mind bé vagon foglalva. Annakutánna arról tóttünc tanítást, hogy az Ur, arra hogy minket az uy czelekedetek nec költésétül inkább elhaytana és megtartoztatna az igazság- nac minden diczéretit, az ő akarattához való egyigyü engedelembe re- késtette legyen.

Ez ec azért így lévén, könnyü megitilni, hogy mind az költött isteni tífteletec, valamit mi magunc az Isten nec megengesztelésére találunc és gonde-

gondolunc, ő nékie semmiképpen nem kedvesec, akar az oc minékünc melly igen kellemetesec legyenekis. Es bizonyára az Ur őnnön ma- ga nem czac nyilván megveti fok helyeken, hanem felőtte keményen utál- lyais azokat. Innét fírmazic az kétdés azokfelől az Fogadásoc felől, az mellyec az Isten nec nyilvánóságos igeje kivől léfnec, mit kellyen em- bernec azok felől tartani, hogyha te hetneké az Keresztén emberek olyan fogadásokat és mennyiben kötelezzéc meg azokal magokat. Mert az mi az emberek között ígert nec mondatic, az nevezetic az Istenre nézve Fogadásnac. Az emberek nec pedig olly dolgokat ígérünc, az mellyeket né- kiec kedvesek nec alitunc, avagy pedig az mellyeckel kötelelésből tartoz- zunc. Illic annakokaért hogy nagyob figyelmetesség és beczületeség le- gyen az Fogadásoktá, az mellyec ő magára igazitatnac ez Ur Istenre, az ki- vel kiváltképpen való figyelmetességgel kelly czelekedni és szerződni. Ez dologba minden időkben czudalatosképpen belé rohant az babonáság, úgy hogy az ember ec magok gondolatlan, megválastáfnélkül, valami el- mejékbe vagy fájokba jutott, mindgyarást Fogadás tételént ajanlottac az Urnac. Innét vóltanac az Poganyoknac bolond, sőt kietlen Fogadási, az mellyeckel mindeneftől fogva tragarságossan játzottanac az ő istenec- kejekkel. Es adta vólna az Isten, hogy ez bátor kodást az Kereszténekis ne követtéc vólna. Nem illert bizonyára semmiképpen. De láttyuc azon- ban, hogy ez kinyesség egynihány fáz estendőkben tellyességgel köz vólt legyen, hogy az köznép hátra hagyván az Isten nec törvényét, nagy iz- zadozó buzgosággal és dühösséggel indulnanc és rohánanc mind azok- nac fogadására, valamellyec nékiec czac álomba tünnénekis elméjékbe. Né akarom gyűlölségből őregbiteni, sem egyyék int előfámlálni, melly i- gen és melly foc képpen vétkeztenec ebben: De ezt mint egy ut közbe aka- rámmondani, hogy annyival inkább látná az ember, hogy nem valami ha- fiontan kérdést fordítunc elő, midőn az Fogadásokrol téfünec tanusa- got.

2. Hogyha pedig vétkezni nem akarunc annac megitélésében, mel- lyec legyenec törvény ferint való Fogadásoc, avagy visfca fordultul valóc, tehát három dolgot kell megfontolnunc. Tudni illic ki legyen az, az kinek az fogadás tétetic: kie legyünc mi az kie az fogadást téfűc: Végezetre mi- czoda elmével téfűc az fogadást.

Az első arra néz, hogy meggondollyuc, hogy az Isten vel vagon ü- gyünc, az melly nec az mi engedelmessegünc olly igen tettic és kedves, ho- gy ellenbé minden magunc kinyén költött isteni tífteletec, akar az oc melly fcepek-

fiépeknek láttathassanak az embereknek felei előtt, tellyeséggel és nyilvan kárhoztasson. Hogyha azért minden kényon való isteni foglatoc, az mellyeket mi paranczolat nélkül költünc és gondolunc, az Isten előtt utalatosoc, az következik, hogy czac egy se legyen ő néki kedves, hanem, czac az melly az ő igéjében javallattatic. Annakokaért, ne vegyünc magunknac annyi szabadságot, hogy mi az Istennek valamit mérnenc fogadni, az melly felől semmi bizonyságunc nincz, miképpen tetséc és legyen kedves ő nékie. Mert az mire sicut Pál tanit, hogy az mi hitből ninczen, bün legyen az: nem czac minden dolgokra ki terjed, hanem bizonyára, akkor vagyon foképpen helye, midön az te gondolatidat egy általlyaba az Istenre igazitod.

Sőt mivel hogy mi akar melly kicsiny dolgokban is (az miként hogy ott sicut Pál az eledeleknek megválasztásáról tanit) tántorgunc avagy tévelgünc, hahol nem világosit az hitnek bizonyos volta: mennyivel nagyobb mértékletességre kell minékünc igyekeznünc, midön olly nagy értékes dologhoz kezdünc? Mivel hogy semmihez nem kell minékünc valóságosabbaknac lennünc, mint az Religionac dolgaihoz. Ez legyen azért az első Regula az Fogadás tételekben, hogy semmi fogadásra ne boczássuc magunkat, hanem ha előb az lelki esmeret bizonynyal elvégezte, hogy semmit nem akar vakmerőségből próbálni. Ackor leszen pedig az vakmerőlegnek veszedelmétül bátoroságos, midön az Istent hadgya előtte menni, és az ő igéjéből kívánnyá magának elejébe irattatni, mi legyen jó avagy hasonlatlan megczelekedésie.

3. Az másodicitzikkelyben (az mellyről mondanc hogy ez aránt megkellyen gondolnunc) ez foglaltatic bé, hogy az mi erönket tehetségünket megmérésékellyünc és megvisgallyünc, és hivatulunkat megtekintünc, hogy az Istennek jótéteményből nekünc engedett szabadságunkat el nemulassuc. Mert az ki valamit ollyat fogad, az mi avagy ninczen az ő eréjében, avagy az ő hivatalával ellenkezik, vakmerő az ollyan; és az ki az Istennek kegyelmét, az mellyből ő mindeneken úrrátétetött, megveti, hálá adatlan ember az. Mikor így szól: nem azt értem, hogy valami aképpen volna az mi kezünkben, hogy azt az mi ninczen erönkhöz bizván az Istennek meg ígérhetnőc. Mert sicut az igazságac fundamentoma sicut végeztetett az Arausicai Conciliumban, hogy semmit igazán az Istennek igervén nem fogadhatunc, hanem az mit mi az ő kezéből vöttünc. Mert valamit ő néki aldoztatnac azoc merő mind ő ajandékai. De mivel hogy minékünc az Istennek kegyelmességéből némellyec adatanac,

tanac, az ő igazságából némellyec nem adatanac, kineckinec az ő néki ^{Rom. 12. v. 3.} engedett kegyelemnek (az mint sicut Pál hadgya) mértékére kell fiamort ^{1. Cor. 13. v. 4.} tartani. Nem érte azért itt semmit egyebet, hanem hogy az fogadásokat az sicut az mérték sicut igazitad, az mellyet te néked az Isten az ő ajándékozásával ir elődbe: hogy az ő engedelmen által hágván és magadnac fokát tulaydonitván, tennen magadat nyakra före ne eyszed. Példa erre. Midön amaz alatomban inczelkedő gyilkosoc, az kikről sicut Lu- ^{Akt. 23. v. 12.} kácz emlékezetet teszen, illy fogadásra kötelezenc magokat, hogy sem ennénc, sem innánc addiglan, miglen Pált meg nem ölnéc, hogyha ez ő ^{Akt. 23. v. 12.} sicut ajándékos latoroságos nem vólnais, de ugyan elfenyvedhetelen vólt volna az vakmerő hirtelenkedés, hogy valamely embernek életeret avagy ^{Ind. 11. v. 30.} halálát az ő hatalmocalá vetnéc. Illyen képpen az Jephtheis az ő bolondságaért megbüntertetött, midön az ő hirtelenkedő buzgoságából magagondolatlan fogadást tótt. Es ez bolond renden legfelsőb az nőtelen életből való fogadás tétel. Mert az Mises Papoc, Barátoc és Apátzác, az ő erőtleneségekről megfeletekezvén teszen az őrc sicut süzségre fogadást. Micsoda Isteni igénc jelenességéből tanitattanac pedig oc meg arra, hogy egész életekben megtarthattyc az ő süzségeket az mellyre fogadást teszen? Hallyac az embereknek közönségés állapotjáról az Istennek imez sicut: Nem jó az embernek egyedül lenni. Erre, és ám bár ne érzenékis, hogy ^{Gen. 2. v. 18.} az mi bennünc maradott bün ninczen keménységes őstön nélkül. Micsoda vakmerő bizodalommal akarnac ez közöncéges hivatalon kívül hágdosni egész életekben? Holott az süzségnek ajandéka gyakorta czac bizonyos ideig, az mint az alkoholatoság kívánnyá, engedtetie és adatic. Ez illyen magoc agyaskodásában, nem várhattyc az Istennek segedelmet, hanem inkább megemlekezzenec arra az mi megmondattott. Ne kísérted ^{Deut. 6. v. 16.} az te uradat Istenedet. Ez pedig az Istent kísérteni; tudniillie, az tőle alkotott természetnek ellene tusakodni: és az ő jelenvaló ajandekait és esközeir megvetni, mint ha mi téanc semmiben nem tartoznánac. Ezecc ^{Heb. 13. v. 4.} dig nem czac ezt czelekefic; hanem az Házaslagotis, (az mellynek rendelése az Isteni felség nem itilte illetlenc, az mellyet mindenekben tisztelgeszen esmert, mellyet az mi Urunc Christus, az ő jelenvoltával megfentelt, az ő első czudatével megfistelt) fertelmességnek meric mon- ^{Ioh. 2. v. 7.} dani, hogy az ő nőtleneségeket helyeb magasztalassac. Mintha nem tudná az ember, hogy más dolog az nőtlenesség, mas ismét az süzségi állapot, az mellynek ő magoc sicut látomast való példáját mutattyc az ő egész életében: az mellyet oc mégis nagy sicut telenséggel Angyalí életnek nevezenc: az mellyben oc bizonyára az Isten angyalinac nagy méltatlan

boffuságot téfnec: az mellyekhoz kurvalkodokat, házasság rontokat, sőt még annalis gonofsagobakat és rutalmassabbakat hasonlitanac. Es bizonyára semmi bizonyítás erre nem kívántatic, holott tulaydon nyilvánvaló czelekedtec által meggyőzettefnec. Mert láttyuc femeinckel melly röttenetes ostorockal veri és bünteti meg fellyel az Ur ez kevelséget, és az ő ajádékinac illy vakmerő megutálását. Az titkosbaknac femérmeteség nec miatta kedvecec, mivelhogy czac az mit megéithetniis felöttéb foc és nagy. Hogy pedig semmit ne kellyen ollyat fogadni, az melly minket az mi Isteni fogalatunknac hivatalában megbántana és akadekozna, arrol ninczen semmi visszavonyás: Ugymintha valamely házi gazda fogadást fogadna, hogy feleségét gyermekeit elhagyvan, más fele terhet akarna venni magára. Avagy midőn az olyan, az ki az Gubernalo tistre alkolmatos, és arra hivattatic, azt fogadná, hogy ő egyedül való állapotban akarna élni. Mint kellyen pedig azt érteni, az mit mondottunc; hogy tudniilic az mi szabadágunkat ne kellyen elmulatnunc, abban vagyon valami homalyofság, hogyha meg nem magyaráztatic. Arról ezt tudgyad rövideden: Mivelhogy az Ur minket uracká tört minden dolgokon, és azokat minékunc acképpen vetőtte alánc, hogy mi mind azokkal az mi alkolmatofságunc és hasznunc ferint élhessünc: ne gondollyuc azt, hogy kedves dolgot tegyünc azzal az Istennec, hogyha mi azoknac az külső dolgoknac, az mellyek nec minékünc kellene fogalnic, fogalattyoc alá vettyünc magunkat. Ezt azért mondom, mert némellyec alázatofságnac diczeretit keresc abbol, hogyha magokat fok rendeléseckel kötelezic meg, az mellyekrül minket az Isten nem hiában akart megfabadítani és mentségecekké tenni. Annakokaert ha ez veszedelmet elakarjuc kerülni, mindenkoron meggondollyuc azt, hogy atul az rendeléstől, az mellyet az Ur az Keresztynén anya fent Egyházban szabott, semmiképpen el ne távozzunc.

4. Immár az harmadic rzickelyre megyec, hogy tudniilic nagy dolgot állyon azon, micsoda elmével és fándéckal tegyed az fogadást, ha azt akarod hogy ahoz kedve legyen az Istennec. Mert mivelhogy az Isten az fivet és nem az külső finte tekintti, az leszen, hogy finte azon egy dolgot, az fándeknac meg változála ferint, mayd igen kedvellye, mayd ifmét igen gyűlölye. Ha azt fogadod hogy soha bort nem iszol, olly elmével és fándéckal mintha abba valami fientség volna, tehat babonás vagy: ha pedig más fándékból és nem vissza fordult értelemről miveled, tehat senki nem fedheti.

Négy végec és tzilloc vadnac pedig az mint én itilhetem, az mellyek-
re az

re az mi fogadas teteleinc igazán arányoztathatnac és igazitathatnac: Mellyec közzül az két első jób tanítasnac okáert az elmúlt időre, az két következőt az jövendő időre vonfom. Az elmúlt időre azoc az fogadóc tartoznac, az mellyeckel avagy hálá adó voltunkat bizonyityuc az Istenhoz az elvott jó téteményekert, avagy az ő haragjánac megkerlelésereaz megczelekedett vétekkert mi magunkra büntetést verünc. Az elsőket, ha tetzic, nevezzünc hálá adó Fogadáfoknac, az másokat Penitenciás fogadas tetelek nec.

Az első nem nec példája vagyon az dézmai tizedekben, az mellyekrül Jaacob tört fogadást, hogyha az Ur őtet az ő fámkiverési budosásából egészében az ő hazájába visszahozza. Annakfelotte az regi Hálá adó áldozatokbanis, az mellyeket az Istenes királyoc és fejedelmec, midőn fükséges és törvény ferint való hadba indulnanc, fogadtanac és igértene, hogyha győz odelmet nyernénc, avagy mikor valami nyomoruságban vólnanc, ha az Isten őket abbol kegyelmessen kifabadítaná. Így kell érteni mind az Soltarokban való mondásokot, az mellyec az Fogadáfokrol vadnac. Ez illyen Fogadáfokkal miis élhetünc ez mostani időben, valamikor az Ur Isten bennünket, avagy országos ostorátul, avagy valamely nehéz betegségből, avagy valami más veszedelmekből megfabadított.

Mert ez ollyankar az Istenes ember nec tisthez nem illeten, az Istennec fogadásból való áldozatott nyuytani, az ő jóteteményiért való Hálá adásnac jegyéül. Az fogadafnac másodice neme minemü legyen czac ez egy köz példávalis világossan kimutathatni. Hogyha valaki mértékletlensége es torkofsága miatt esett volna valami vétekkben, nem árt, hogyha az módnélkül való bővelkedés nec megzabolázására, egy ideig minden jóllakást eltávoztat, és ezt valamely fogadas tettel czelekefci, hogy magát annyival erősb és hathatob megtartásra és megállásra kötelezze: Mindazonáltal én ezzel nem akaroc öröc törvént fábni azoknac, az kic hasonlóképpen vétekkben: hanem czac azt mutatom meg, mit mivelhessene azoc, az kic ez illyen fogadástételt magoknac használatofnac alitanac lenni. En annakokaert ez illyen Fogadást úgy tartom megengedhető nec, hogy mindazáltal fabadonis hadgyam.

5. Az jövendő időre tartozandó Fogadáfoc, egy részent arra néznek; hogy mi annyival femelsebbec és örizkedőbbec legyünc: más részent ifmet, hogy ugymint neminemü őstönöckel az mi tistünkre felsérké-

Yyyyyyy 2

tesünc és inditaraßunc. Peldánakokaert, Láttya valaki magát, valamely vétekre olly igen haylandonac lenni, hogy még az olly dologbanis, az melly egyéb kint nem gonof, magát úgy meg nem mértelkeri, hogy azontul az gonofra ne ereßkedné. Ez nem czelekeßi illetlenül, hogy ha ő azzal az dologgal való élését egy ideiglen Fogadáßtétele által magatul el ßakafra és elhadgya. Az mint midön valaki megelmeri magában, hogy imez vagy amaz testi ekeßséggel nem élhet kevélségnélkül vagy rétovázóságnélkül, és mindazonáltal az ő kivánságátul arra vonyattatic, mit tehet ez jobbat, hanem hogy magát megzabolázza, az az, az elßakaztaßta való kéferiteßtel magát minden kételkedéßtül megmentse? Haßonlatosképpen hogy ha feledékeny valaki, avagy reßt az Istenelßégnec ßükséges dolgaira, miért nem inditana fel az ollyan az ő emlekező elmemejét Fogadáßtétele által, és az reßtséget miért nem kergetné el azon orvofßag által? Megvallom bizonyára, hogy mind ez két példa, mint egy kis gyermeki oktatás és eligazítás legyen: De ßinte annakokaert, hogy eßközé és gya-molítáßa az erőtlenégnec; nem haßontalanul élhetné velé az gyengec és gyarlosággal terheltetec.

Annakokaert az melly fogadáßtételec ez rzilok közzül egyyikre valamellyikre néz nec, kiváltképpen az külső dolgokban, törvény ßerint valoknac tartatuc, az mennyiben az Isten akarattyanis vadnac fondaltatva, és az mi hivatalunckal, és az Istentől minékünc engedett ajándékoknac értékevel és erejével egyenlőc és illendőc leendene.

6. Innét immár nem nehéz kihozni, mit kellyen közönsegeßen az Fogadáßokrol tartani és érteni. Vagyon egy minden Hiveckel közönseges Fogadás, az mellyel mi az Kereßtségnec, az mi ßüleinktől az Istenec igértettünc, és az mellyet mi magunk, az mi Hitünk nec megvalláßával, és az ßent Vaczoránac hozzán vételevel megerößítünc és ugymint ßentsegeßen állatunc. Mert ollyanoc az Sacramentomoc mint egy kézi-irafoc, mellyekben az Isten minékünc az ő irgalmaßságot, és az által az ő rőc életer ajánlya és nyutya: mi pedig vißontag engedelmeßséget igérünc és fogadunc. Mindazáltal ennec az Kereßtségnec tött fogadáßnac formája vagy bizonynal summája és értelme ez, hogy az őrdög nec ellene mondgyunc, magunkat ßolgálatra az Istenec kötelezzüc, hogy az ő ßent Paranczolatnac engedünc, és az mi teßünk nec gonof kivánságit nem követtyüc. Ez fogadás rétele, mivel hogy az ßent Irásban bizonyítáßa vagyon, sőt az Istenec minden ßaitul megkivantatic, minden kétségnélkül ßent és idveßséges. Nemisárt az ennec, hogy az törvennek tökelletelß engedel-

engedelmeßségét, az mellyet az Isten mi tölünc kíván, ez életben ßenki meg nem álhattya és bé nem töltheti: Mert mivel hogy ez fogadáßtétele az kegyelemnec Szövetségében ßoritatott és rekeßtetett: az mellybe bünök nec boczanattya, és az megßentelése nec lelke bé foglaltatic az igéret be azért az mellyet mi ott teßünc, egy ßerßmind az bün nec boczanattyanac és az segedelemnec kéreßével egybe vágyon ßerkezettve. Az külön és kiváltképpen való Fogadáßoknac megítélésében az feltött három Regulákra kell nézni, az mellyekből bátran megítélhetni, akar melly fogadás rétele minemü legyen. Ezzel mindazáltal, ßinte azokat az fogadáßokatis, az mellyeket én jóknac és ßentek nec tartoc, nem ollyan formán diczerem, hogy azokat közőkké és mindennapiacká akarám tenni. Mert noha azoknac ßamok felől, és idejek felől ßenki elejébe ßemmit irni nem merec, mindazáltal, ha kiaz én tanác zomat akarja követni, czac keves és czac ideig tartó fogadáßokat fogad. Mert ha ottanottan az fogadás rételekre rohanß az minden napi gyakorlás és ßokás miatt az egeß Religio mind alávaloságra megyen, és könnyü leßen az babonáßságra való eßetis. Ha mindenkor tartó Fogadáßra kötelezed magadat, avagy nagy neheztelével és unakodáßtal állod azt meg, avagy pedig annac bößeßsága miatt meg ßaradván néha megis fogod ßegni.

7. Ninczen immár azis eltöyve, melly nagy babonáßsággal vólt ez réßben ez világ, egy nihány ßaz eßtendőtől fogva megterheltette. Némelly fogadáßtal bornemißßáva tötte magát, mintha az bor nem ivás ő magában, az Isten előtt kedves isteni ßolgálat vólta. Némelly böytöléß fogadat; némelly hus nem ételt valamely bizonyos napokon, az mellyeket, hamis vélekedéßből az többinél ßentseges bek nec alított lenni. Fogadáßoc rétettenec ßoc egyéb gyermeki dolgokban jollehet nem az gyermekektül. Mert nagy bölczeßégnec tartatott, ßarandok járatß fogadni az ßentseges helyekre, és ez utat vagy gyalog, vagy félig mezitelen teßtel véghez vinni, hogy az ßaratságból nagyob érdemet nyerjenec. Ezeket és ezekhoz haßonló Fogadáßokat, az mellyre ez világ néha nagy buzgosággal gerjedezett; hogy ha ember az feltött regulak ßerint való próbára vonßa, nem czac ßem mire kellök nec, hanem nyilvánággal Ißentelene nec találatnac. Mert akar ezt mennyre beczülye az teßt, de az Isten ugyan nem külömben gyüölöli; mint emberektül költött isteni ßolgálatot. Ide járulnac az ártalmas és kárhozatos vélekedéßec, hogy az képmutatóc midön effele tzondora dolgot veghoz vitenec, azt hißic, hogy őc nem valami köz igafáßgot nyertene, és az idvőßégnec fundamen-

romát ez ilyen külső rendtartásokban keressék, és ehez képest mindeneiket megvetnec, az kik effélékkel láttatnac nem fokát gondolai.

8. Nemis fiükség itten mind és minden nemeit élő fámlálni. De mivel hogy az Kalastromi fogadásc nagyob méltóságban tartatnac, ugy mint az mellyec, az anya fent Egyháznac közönséges itéletiből bévétettene, azokrol kell rövideden fólnc. Eselőfer, hogy valaki az fok ideig való fokáfnac palástya és titulassá alatt ne mentegesse ezt az kalastromi barátoskodást, az minemü legyen mostan, meg kell azt tudni, hogy regenten más modgya vólt az Kalastrombéli életne. Mert czac az olyanoc, az kik az keménséges fenytékben és türesben gyakorlottac és fokottac voltanac, adtac abba magokat. Mert az minemü nec mondgyac hogy volt az Lycurgus Törvényei alatt az Lacedemonbélieknek kemény Fenytékjec; ollyon vólt elejnten az Barátoknál, sőt még annalis keményeb. Czac az czupaföldön háltanac, tisztán czac vizet ittanac, az ő ételec czac kenyet, paré és fü gyökér volt, olayjal és Cicer borsóval együtt. minden drága ételtől és ruházattal megtartoztatnac magokat. Ez dolog hihetlennec és mód félőt valónac láttathatnac, hogy ha meg hitelre méltó, és fimes bizonyágoktul nem irattatnac meg, ugy mint Gregorius Nazianzenustól, Basiliustól, és Chryostomustól. Ez illyen Iskolai fényitékkel pedig fellyeb való tistekre kékítöttéc magokat. Mert hogy a Barat kalastromoc ackoron mint egy plantás kertei, löttene legyen az Egyházi rendnec eléggé megbizonyittyac ezec az kiket megnevezénc: (mert őc mind Kalastromokban neveltettene, és onnét hivattatnac az pispökségre) ez ezeknec felötte foc egyéb jelestudos fő emberec. Es fent Agostonis azt bizonyittyac, hogy ez még az ő idejeben is, fokásban vólt, hogy az kalastromoc Egyházi fólgakat adogatnánac. Mert illyenképpen fól ő az Capraria Szigetben lévő Barátoknac: Arra intünc titeket, atyánkfiai az Urbā, hogy az ti fándéktokban nyugodgyatoc és maraggyatoc meg mind vegig, és ha valaha az anya fent Egyház, az ti anyatoc, az ti fólgálatotokat kivanandgya, azt ne vegyéte tistefségre üző kevélségből fel, se az kedveskedő restelkedesből attul magatokat meg ne vonnyatoc; hanem alázatos fivvel engedgyetec ez Istenne, és az ti hivolkodó ürepségeteket, fellyeb valónac ne tartatocac anya fent Egyháznac fiükségénél, az mellynec, ha az ti előttetec való fent emberec, nem akartanac vólna fólgálni önégie fiakat nemzésben, tehát titeket nem nemzettene vólna.

Szól pedig az Egyházi fólgálatról, az melly által az hívek Lélec ferint

Epist. 31.

ferint ugyanon fülettetnec. Ismet, Az Aureliushoz irván; Szinte önnön *Epist. 67.* magoknak is esetre adatic alkolmatofság, és az Egyházi rend nagy boffúsággal és gyalázattal illettetec, midőn az első kört Barátoc Egyházi tistre válastatnac.

Holott azok között, az kik az Kalastromokban megmaradnac, czac az igen megpróbáltattakat és legjobbakat foktac az Egyházi fólgálatra felvenni. Hanemha az mint az köz nép példabefedben mondgya, Hogy az rof Sipos gyakorta jó énekes: hogy mi rolunk is illyen módon czufolópélda befédet költsenec; hogy, Az rof Barárból jó Pap leszen. Szánni való dolog és panaszlando, hogy ez illyen sikamló kevélységre emellyü fel az Barátokat, és az Egyházi fólgak on illy nagy boffús gyalázott tesünc: Holott néha még az jó Barátból is elég leszen jó Egyházi fólga. Ha finte elég tistta fiüzségüis, és az fiükséges tudományból vagy on fogyatkozása. Ez mondásokból megtettzic, hogy az Istenfelő embe rec az kalastromi Fenyték által, kékítöttéc magokat az Egyházi igazgatásra, hogy annyival alkolmatofsabban és job kékülettel jarulnánac az ollyan tistben: Nem hogy mindnyájan elérnék ez tzilt, avagy arra vágyódnánac, mivel hogy nagy részent tudatlanoc vóltanac, hanem az kik arra illendőc vólnánac, azok válastattac ki az seregből.

9. De kiváltképpen kéthelyen írja fépen ki az régi Barátoskodást: Előfer az Keresztényen anya fent Egyháznac Erkölczeiről való könyvben, az holott az Manichæusoc rágalmaszánac, ez rendnec fentességét veti ellenében. Másodfor ismét abban az könyvben, az mellyet az Barátoc dolgáról való könyvnevezett: holott az némely elvetemedett barátoknac, az kik az ő rendeiket meg kezdettéc vólt rontani, mivóltokat írja meg. Azoknac értelmét az miket azokban az könyvben ír, ugy akarom itten egy summába vonni, hogy az mennyire lehetséges az önnön fiavait tarttam meg. Azoc megvetvén (ugymond) ez világnac gyönyörüséget, közönséges tistta és fent életre öfvegyülne, együtt lakoznac, az könyörgésben, olvasásban, nem kevélykednec felfuvalkodtul, né tamadás inditóc, nem irégykedóc: Senki külön nem bir semmit tulaydona gyanánt. Senki nincz felebarátyánac terhére. Öennön kezekkel munkálkodnac azokban, az mellyeckel az ő testec tápláltatic, és az elme az Isteni fólgálatban meg nem nehezitetic. Az ő munkájakat pedig azoknac adgyac, az kiket Decánoknac neveznec. Az Decánoc pedig nagy fólgalmatofsággal intéznec és rendelnec el mindeneiket: azokrol egyne adnac fámot, mellyet Atyánac hinac: Ez atyák pedig nem czac fent életüec, hanem az isteni tudományban is felségesen megvilá-

De moribus
Eccles. cathol.
cap. 31.

megvilagossitattanac, és minden dolgokban tókellereffec, minden kevélségnélkül adnac jó tanácsot azoknac, az kiket ők fiaiknac hinac, Ugyhogy egy réfrül nagy méltóság láttatic az paranczolásra, más réfrént örömeft való engedelmség éreztetic. Oefvegyülnecc pedig estvefele ki ki mind az ő tzéllajabol, midőn még éhomra vadnac, az Atyánac halgatására, és azoknac fámac, az kik egyegy atyához gyűlnecc, ugy mint három ezer embercc (hol ki váltképpen Egyiptomról, és Naptámadatról) és ofrán annyit éftnecc az mennyi az testnecc egészséges és jó. Ugy hogy senki az ő kívánságát meffte ne boczássa, czac az köz és kiezinny eledelbenis, az melly jelen vagyon. Illyenképpen tartoztattyac meg magokat nem czac az hústól és bortól az buyaságnac fűkséges elnyommasztására, hanem még az októlis, az mellyel az hafat és az fájat annyival hamarab megnyalankitattyac, mentől tisztábbaknac láttanac. Valami pedig az fűkséges eledelből megmarad, (foc marad pedig meg az minden napi munkából, és az ételnecc elfakasztásából) az fockal nagyob hívséggel kioftatic az fegényeknecc hogynem az melly hiven annac munkájockal ferit töttéc, az kik kioftattyac. Mert nem forgalmatoskodnac affelől hogy valamiecc megmaradgyon. Továbbá minekutánna megbeszéllete volna az keménységet az mellyet Mediolánumban és egyebütt látott, egyebec között azt mondgya: Senki nem kéferitetic valami nehéz dologra, az mellyet el nem visélhetne, senki te, akarattyá ellen semmi né vettetic, és né kárhoztatic az többitől azért, hogy az ő követésekre magát erőtlennec esmeri: Mert meg gondollyac azt melly igen megparanczoltatott az feretet, és megemlekeznecc arra, hogy az tisztáknac mindenec tisztác, &c. Annakokaért nem az ételeknecc nemiecc ugymint fertőztetteknecc megvetésére, hanem az kívánságoknac megféléidítésére és az atya fiui feretenecc megtartására vigyáz minden ő igyekézetec és ferénségcc. Megemlekeznecc arrólis, Hogy az étel az hasnac, és az has az ételeknecc, &c. Mindazáltal foc erőffec megtartoztattyac azoktul magokat, az erőtlenekért, fokaknac közzülóc erre semmi egyéb okoc ninczen, ez czelekedésre, hanem czac hogy tettzic nékiecc ez illyen kicziny és kevés költséggel való eledellel élni. Annakokaért fiinte azonokat, az mellyektől egészséges korokban eltávoztattyac magokat, midőn az betegség kívánnya, minden irtózát nélkül élnecc véle. Némellyec nem ifnac bort, de ugyan nem alirtyac azért azt, hogy az által megferesztettenecc.

Mert az erőtleneknecc, és az kik annélkül testeknecc egészségét meg nem tarthatattyac, nagy emberségeffen adatnac azoknac: és némellyeket az kik bolondul nem akarjac elvenni, atya fiui ferertettel intic meg, hogy hiába való

Ibid. v. 33.

Tit. I. v. 13.

1. Cor. 6. v. 13.

ba való babonáságból hamarab betegebbec hogy nem fentebbec nelegyenec. Illy forgalmatoslag gyakorollyac az Isteneséget: Az testi gyakorláft pedig tudgyac ők rövid időre igazítani. Az feretet őriztetic kiváltképpen meg. Az feretetre kell ő náloc, az ételnecc, az befédnecc, az ruházatanac, és az tekintetnecc igazítani és intéztetni. Egy summában, ez rend mind ki s mind bé az feretettel jat. Az feretetet megsérteni mint fiinte az Isten, olly nagy bűnnecc tartyac. Az ki ez ellen táfakodic, azt kivetic és eltávoztattyac, az ki ezt megrontya, czac egy nap sem hadgyac ott maradni. En mind ezeket, noha valamennyire hoffaczkán, de mivelhogy ezeccel az fent Ember, mint egy táblara ugy akarta előnkbe írni az régi Barátoc mivóltat, igy akartam itt béhozni, nézvén azt hogy fockal bővebb beféddecc kellett volna él nem, hogy ha fiinte ezen dolgot foc külömbkülömb Irásokból czac leg rövidebben akartam volna is őfvefedni.

10. Itt pedig nem az fändékom, hogy ez dolgot egészen mind végig megforgassam, hanem czac mint egy utközben, nem czac azt mutassam meg miczoda Baráti rende volt az régi anya fent Egyháznac, hanem minemmen volt legyen ackoron az Kalasztromi barátoknac dolgok, hogy az őfve hasonlításból megtilheszéc az Kerestyen olvssóc, miczoda orrzajoc legyen azoknac, az kik az jelen való Barátoskodásnac oralmasására az régi eredetet hozzáké. Szent Agoston, midőn minéküncc az fent és törvény ferint való Baráti rendet előnkbe mutattyá és kiírja, nem kívánnya mind azoknac olly igeu kemény megtartását, az mellyec az Isten igejében köz szabadságban hagyattanac. Mostan pedig semmi ninczen, az mit keményebben üznénecc és kívánnánc meg. Mert azt ők megengéftelhetetlen bűnnecc tartyac, hogy ha valaki az ruhánac finében vagy formájában, az eledelnecc nemében, avagy akarmelly hitvány ceremoniakban czac valami kevéssé távozzéc elis az Rendnecc regulájátul. Agoston erőfsképpen vitattyá azt, hogy nem illic az barátokhoz, hogy ők más embercc javaiból hívokodván élyenec: és azt mondgya, hogy ő azt az ő idejében czac egy jó rendelt kalasztromban sem látta. Az mieinknél pedig, főb tzikelye az fentségnecc az hívokodásban áll. Mert ha az hívokodást. eltiltod tőlóc, hová marad amaz mélysegeffen fémlelő élet, az melly felől diczekednecc, hogy ők azzal mindenket meghalladnac, és az Angyalokhoz hasonlóc lesnecc? Es egy summában ollyan barátoskodást kíván fent Agoston, az melly semmi ne legyen egyéb, hanem czac gyakorláfti probalat és elkéfület az Isteneségnecc dolgaira, az melly mindé Kerestyeneknecc megparanczoltatic. Sőt midőn ő az feretetet, ugymint

De opere
Monachor.

Zzzzzzz

az Rendnec egyetlen egy fő Rendi Regulájava tefi, miképpen mondhatta, hogy diczerje ő ez ilyen gyülevés zuzavart, holott valami egynéhány emberc őfve kötelezic magokat, az anya fient Egyháznac egéfi testétől való elfakadást? Azt akarja sockal inkább, hogy az ő példájokkal egyebeke-tis az anya fient Egyház Eggyeségénec megtartására igazítsanac és vezef-senec.

Mind az két tzikelyben az mostani Barátoskodás között olly igen nagy őfve hasonlithatatlanág vagyon, hogy semmi hasonlatlanb söt ellenkezőb nem taláthatatnéc. Mert az mi kalastromi Barátinc nem elégefnec meg azzal az istenefséggel, az mellyet Christus az őveinc megparanczolt hogy fűnrelenül gyakorollynac, hanem nem tudom miczoda uyjat álmodoznac, az mellynec elmélkedésével, mindeneknél tőkelletef-sebbecké lennénc.

11. Ezt ha tagadgyác, azt kérdelem tőlőc, hogy miért tulaydonittya-c tehát egyedül czac az ő rendeknec az tőkelletefségnek nevezet, és azt minden egyéb isteni hivataloktul elvonfác. Ninczen tőlem elröyrtve az ő Sophistai mentségre faladásoc, hogy az ő rendec nem azért nevezetfésic így, hogy az tőkelletefséget magában foglalná, hanem hogy annac megf-ferzésére legjőb és alkolmatosb ez az ő Rendek vólna. Midőn magokat az köz nép előtt fűpitic és ékesitic, az tudatlá ifiakar az ő kötelekbe keritic, az ő privilegiomjokat szabadságokat állattya-c magafittallyác, és az ő méltoságokat egyebeknec gyalázattya-c al nagy fennyen fitogattya-c, azzal kerkéfnec, hogy őc az Tőkelletefségnek tendén legyenec. Vifontag midőn közélbről kéferitetnec, ez menedekre faladnac, hogy még az tőkelletefséget őc el nem értéc, de mindazáltal azon árenden vadnac, az mellyben őc arra egyebeknél inkább igyekezenc: Azonközben ugyan megmarad az köz népben ez az czudálkozás, és vélekedés, hogy egyedül czac az kalastromi élet legyen angyali, tífia tőkéletes, és maculanelkül való élet. Ez fűny alatt üzic az ő bőv nyereségű fokadalmokat: Ez fűp Glossa magyarázatt pedig egynéhány könyvekben marad elröyrtve és eltemertetve. Ki nem láttya ezt elfenyvedhetlen czufolódásnac lenni. De ám czac ugy czelekedgyüne vélec, mint ha őc nem tulaydonitanánac többet az ő rendeknec, hanem czac hogy olyan állapotnac nevezic azt, az mellyben az tőkelletefségre mehetni. Bizonyára ez nevezettel, mint egy kiváltképpen való esmertető jeggyel, megválastya-c magokat az egyéb rendekről.

Ki fenivedheri pedig azt, hogy ilyen tíftefség tulaydonitafésic, annac az Rend-

Rendnec, az melly az fient Irásnac czac egy syllabájával, betűjével sem javaltatic: és pedig ezen tíftefségre ne kellyen semmi egyéb isteni hivatalokat beczülleni, és méltóztatni, az mellyec nem czac az Istenec fient fája által paranczoltatnac, hanem jeles diczerettelis megékesitetténec. Es imé melly nagy bofűsúg esic kerlec, za Ur Istennen, midőn minden ő tőle fereztetett diczeretes rendeken, nem tudom miczoda költemény fellyeb vonyattatic és beczültetic.

12. Ahun, am mondgyác patvarnac, az mit előb mondottam, hogy őc meg nem elégefnec az Istentől előnkbe iratott Regulával. De ha én halgorokis, onnőn magoc eléggé vadollyác magokat. Mert azt nyilván tanitryác, hogy őc többet véfnec magokra, hogynemmint az Christus vetőt legyen az őveire; Mivelhogy őc tudniillic az Evangeliomi tanaczadáfokat, az mint hogy ember ellenségét feresse, bofűt ne kellyen állani, hogy ne kellyen eskünni, &c. fogadással igétic hogy megtartyác, az mellyre noha közönségesen az Kerestyénec nem köteleflec. Ezt őc miképpen bizonyittya-c meg az régi anya fient Egyházzal? Az regiec közzül soha ez senkinec nem jutott efsébe; mindnyájan egy értelemmel kiáltya-c, hogy soha az Christus czac egy ígét sem fűlt, az mellynec fűkségképpen ne kellene engedni. Es nevezet fűrint fűinte ezeket, á tzikkelyeket, az mellyekről ez kellő magyarázóc azt rebegic, hogy czac tanaczolásképpen mondattanac legyen az Christustól, mindenkétségnélkül mindenütt ugyminr paranczolatoknac állattya-c.

De miv elhogy oda fel tanuságot tőtűnc arról, hogy ártalmas tévöl-gés legyen ez ilyen, itten czac azt akaróc tő videden megjelenteni, hogy az mostani fűr kőforús Barátoskodás olly vélekedésen legyen fundaltatván, az mellyet minden istenfélőknek méltan átkoznioc kellyen: Hogy azt álmodgyác tudniillic, hogy az legyen az életnec ugymint tőkelletefsé Reg-lájá, hogynemmint az á közönséges, az melly az Istentől iratott az egéfi anya fient Egyháznac elejében, Valami ez fundamentomon éppitetic, utalatofságnál semmi egyéb nem lehet.

13. De más bizonyításatis hozzác elő az ő Tőkelletefségnek, az melly ő nékiec felotte igen erőnec tettic. Mert az Ur mondotta, az tőkelletes igazságról kérdezkező ifunac. Hogyha tőkelletes akarű lenni, add el mindenedet az mid vagyon, és ofogafű az fűgényeknec. Hogyha őc ezt czelekefűkic, arról én még nem disputaloc; de ez uttal ám engedgyűc azt nékiec.

Matf. 19. 7. 26

1. Cor. 13. v. 3

Diczedne azért azzal hogy őc tőkéltefecké lóttene mindeneket elhagyván. Hogyha azért az tőkéltefecké abban áll miczoda tehát az mit s. Pál tanít, hogy az ki minden jófágot az fejenyeknek ostromta azis semmi, hogy ha fereteti ninczen? Miczoda tőkéltefecké az olyan, az melly ha az feretetből fogyatkozása vagy on, az emberrel együtt semmivé leszen? Iti sükség azt felelnie, hogy az ő barátoskodásoc jóllehet felsőb, de nem egyetlen egy dolga az tőkéltefecké. De ennek is ellene mond az s. Pál, az ki az feretetet ez illyen külső ideig való jóknac elhagyásánélkül, az tőkéltefecké kötelvé meri tenni. Ha igaz azért az, hogy az mester és az tanítvány nem ellenkeznek egymással, és pedig az egyic nyilván módgya, hogy az tőkéltefecké nem áll abban, hogy ember minden javait elhadgya, és visontag azis mondgya, hogy annélkülis megálhasson: meg kell látni, mint kellyen ez Christus mondását érteni: Ha tőkéltes akar s. lenni adgy el mindeneket, valamelyeckel bir s. Ennek pedig értelme nem leszen homályos, hogyha megmondollyuc azt, (az mellyet az Christusnac minden prédikatioiban jól meg kell gondolni) kinac mondásanac legyen ez igéc: Egy ifiaczka azt kérdi, hogy miczoda czelekedetec által kellyen ő nékie bé méni az öröc életre: Az Christus mivelhogy az czelekedetecről kérde nec, az törvényre igazirtya azt: és méltanis, mert uta az törvény az öröc élet nec, hogyha ő magában gondoltatic meg: nemis veszi pedig egyebünnet el az ő erejet, az idvőség nec nékünc megferzésében, hanem czac az mi gonofságunkból. Ez felelettel Christus azt akarta megmutatni, hogy ő az élet nec nem írja valami más formájár elő, hanem az melly annakelőtte az Urnac törvényében volt rendeltelve. Es illyenképpen jó bizonságot tótt az isteni törvényről, hogy az tőkéltes igafságnac tudománya volna: és egyfer mind az rágalmazásnak is elejét vötte tudni lic, mintha ő uy rend nec regulájával akarná az népet az törvéntül való elszakadástá vonni és kisteni. Az ifiaczka jóllehet nem gonofsálmével lévén, de hiába való bizakodással felvulkodván, azt feleli, hogy ő az törvénc minden czelekedetec kiczinyiségétül fogva mind megtartotta. Az pedig nyilván és bizonyial igaz, hogy ő még felötte igen távol volna attul az eltellyesítéstül az mellyel kérked nec. Es ha ezzel igazán kérkedhetett volna, semmi fogyatkozása nem lótt volna az fő tőkéltefeckében. Mert oda fel megbizonyitott, hogy az törvény tőkéltes igafságot foglallyon magában: az melly abbolis nyilván megtettic, hogy annac megtartása az öröc élet utánac neveztetic. Hogy pedig megtanitat nec arra, mennyire ment volna elő ez igafságban, az mellyel olly bátran diczedett, mintha azt régen bétöltötte volna, sükség volt ötet az rea czüggett verkéből ki rázogatni. Fogyatkozása cbben volt, hogy holott gazdag volna, az ő fivét az gazdagságra függeztötte. Mivelhogy azért

Luc. 10. v. 25.

gy, azért ez ő tirkos sebet nem érzené, az Christustól ő nékie fel vakartatott. Mennyel (ugymond) es add el mindenedet az mid vagy on. Hogyha olly igen jól megtartója volt volna az törvénc, az mint alitotta, tehát nem ment volna olly somorodván el, mid ő ez sőt hallotta. Mert az ki az Istent tellyes fivéből fereti, az nem czac ganénac, hanem kárnakis tart mindeneket, valamelyec az Isten feretetinc ellene vadnac. Annakokaért mid ő az Christus, az gazdag fősvénec azt hadgya, hogy mindenét elhadgya az mie vagy on: s. hinte annyi mintha azt paranczolná, hogy az tíftefecké kívánó minden ő tíftefeckétül, az zabalodó minden ő gyönyörködésétül, az parázna minden ő bujalkodásatul megvallyec és böczüt vegyen. Illyenképpen kell az lelki esmeretek nec az ő fogyatkozásinac kiváltképpen való esmeretire hozattatnioc, az mellyec semmi közönséges intésfel meg nem indulnac. Hiába való annakokaért hogy ez kiváltképpen való példából, es mondásból közönséges regulát akarnac czinalni, mintha az Christus az ember nec tőkéltes voltát az jófagok nec elhagyásában akarná helyhezteni: holott ő ez mondással semmit egyebet nem keresett, hanem hogy ez ifiat, az melly magánac felötte igen kedves volt es igen tettzet, az ő büneinc es nyavalyáságanac esmeretire es megérzésére hozná es inditana: Hogy meg értene azt, hogy ő még közel sem jutott volna el az törvénc tőkéltes engedelmségére, az mellyet hamissan tulaydonitott magánac. Meg vallom azt hogy ez monda st. atyac közzül némellyec nem igazán értött ec, es innét s. armaztanac az fogadástetelec az kéf akarattal való fejenységre, az melly által egyedül czac az oc tarrattanac bödogok nec, az kic minden földi dolgokat elhagyvan, magokat mezitelen ajanlanak az Christusnac. De én azt reménlem hogy minden istenfelöc es verségésnélkül valóc meglegedgyenec ezzel az én megmagyarázásommal, hogy az Christus értelmében ne kételkedgyenec.

14. Noha pedig az régi atyac semmit kevesbé nem gondoltanac, hogy nem az ollyan tőkéltefeckénc állatását, az minemü annakutánna ostan az kuklyás Sofistak tul kovaczoltatott es forraltatott, hogy illyenképpen kétféle Kereftyenséget emelnénec. Mert még akkoron ki nem költe töt volt az Isten káromlo tudomány, az melly az kalasztomi fogadást az Kereftységhez hasonlittya, sőt nyilván meri mondani, hogy az oc másodic kereftség legyenec. Ez illyen isteni káromlástul, minden kétségnélkül tellyes fivéből isonyodtanac. Az mi pedig az utólsot illeti, az melly az mint Agoston mondgya, hogy az régi Baratok között volt legyen, tudni lic hogy az oc ő magokat mindeneftül fogva az feretetre alkalmaztat nec, azt nem sükség s. főval megbizonyítani, hogy ezektül az uy Rendü

Zzzzzzz. 3.

emberekiül tellyességgel idegen dolog és igen távul vagyon. Oe maga az dolognac mivolta megbizonyította, hogy mind azoc, az kic az Kalastromokban adgyac magokat, fakadást ferezzenec az anya fient Egyháztul. Mert miczodát? Nem fakasztaké el magokat az Hivéknecc törvény ferint való társaságoktól, midon magoknac, tulaydon Egyházi tistet alkotnac, és az sacramentomoknac kiváltképpen való ki fölgáltatását állattyac és emelic? Miczoda volna az anya fient Egyház egyyességenec megrontása, hogy ha ez nem? Es (hogy az elkezdett öfvehafonlításba előb mennyec, és egyfer elvegezzem,) miczoda vagyon hasonlónaloc ezarant az régi Barátoc mivoltához? Amazoc noha egybeckül külön laktanac, de ugyan nem volt magán való más fient Egyházc, az Sacramentomokat egyyütt vótéc egybeckel, az közönséges gyülekezetekbe elmentenec, az mellyekben ökis egy része voltac az köznépnecc. Ezecc pedig tulaydon oltart emelvén magoknac, mit ezelekefnec egyebet, hanem hogy az egyyességnec kötelet fakasztottac el? Mert öc ezzel magokat az anya fient Egyháznac egész testéből kirekeftöttéc, és az közönséges tistet megvetöttéc, az melly által az Ur, az békeséget és feretetet az övei között akarta megtartani.

Annakokaért valamennyi Kalastromoc mostan vadnac, azt mondom, hogy fiente annyi pártoló seregei vadnac az elfakadtaknac, az mellyec az Egyházi rendnecc meg faggatása által, az hivéknecc törvény ferint való egyyességét el mertzettettenecc. Es hogy ez ö elválásoc homályos ne lenne, önnön magoknac külömbkülömb pártos neveket adtanac, és nem fégyenletoc azockal való diczekedéseket és pompaskodásokat, az mellyec fient Pál ugy atkoz hogy annal inkább sem lehet.

1. Cor. 1. v. 12.
2. v. 4.

Hanem ha ugyan azt alitnyuc, hogy az Christus az Corintusbéliektől elvölt legyen faggattatva, midon egy az egyic tanítónac, az másic az másiknac nevével kevelykednec: mostan pedig az Christusnac gyalázattanélkül legyen, hogy az Kereszténynecc helyett, némellyec Benediktosoknac, némellyec Ferentzefeknecc, némellyec Domonkosoknac neveztetnec. Es ugy neveztetnec, hogy midon ez által az Kereszténynecc közönséges seregétől kívánnyac elfakadásokat, ez neveket az Religiónac meg vallására nagy kevelyen vesic és vonfác magokra.

15. Ezecc ez ekkédig előfamlált külömbségecc, az régi és ez mi időnkbeli barátoc között, nem az erkölczökben állanac, hanem ön magokban az Rendekben. Annakokaért megemlekezhetnec az olvasok rólla, hogy inkább foltam az Barátoskodásról, hogynemmint az Barátokról, és hogy

hogy azokat az vétkeket jelentettem és jegyztettem meg, az mellyec nem ezac némelly keves semélyekben vadnac, hanem fiente az Rendekben ö magokban ragadtanac. Miczoda külömbözéfec legyen pedig az erkölczökben nem fiükség tizckelyenkint előfamlálni. Ez nyilvánssággal napfény előt vagyon, hogy az embereknec semmi rendi ninczen gyalázatosab és rutalmasb vétkekkel megferteztetve: hogy sohol több pártolkodáloc, gyülöségecc, álnoc practikac, és tistességek kívánásoc ne regnállyanac.

Keves Kalastromokban élnecc semérmetségségen, hogyha semérmetségségnec kell nevezni, midon az faytalanság annyira el fedeztetic és elnyomattatic, hogy fiente közönségesen híressé ne legyen. De tiz kalastrom között alig találk egyyét, az melly Bordélház és kurválkodó barlang ne volna inkább, hogynemmint tista fenyiték nec háza. Miczoda mértékletesség vagyon pedig náloc az ételben? Nem sockal job annal, az mint az disznokat fiktac az ölben hizlalni.

Hogy pedig ne panaszolkodgyanac, mintha felötréb kegyetlen vólnécc hozzájoc, ebben továb nem megyec. Noha ez kevesekbenis, az mellyeket megemlitöttem, senki semmi panáframéltót nem talál, az ki az dolognac mivoltat érti. Szent Agoston, midon még az ö bizonyítása ferint igen firtac és mértékletessécc voltac az barátoc, mindazáltal mégis panaszolkodic hogy soc budolóc és orfág futóc vólnanac közöttöc, az kic gonofortélyockal, és czaládsággal az egyigyüktül elczalnac az penzt, az kic az martyroknac ereklyejecket, és azoktul maratt apróléc tzondorákat hordoznánac fiell yel, és azockal sokadalmaskodnánac: söt az kic az martyroc fient ereklyejecc helyet holt emberecc czontyait adtác el, és egyeb efféle gyalázatos vétkekkel gyaláznac és moczkálnac meg az baráti Rendet.

Es az miképpen hogy azzal diczekedic, hogy soha nem látott jamborbakat, azoknál, az kic az kalastromokban löttenecc jamborocka; Azonképpen panaszolkodic ez ellenben, hogy soha gonofabbakat azoknál nem látott, mint az kic az kalastromokban löttenecc gonosocka. Mit mondana tehát mostan ha látnája, mennyi soc és melly rutalmas vétkekkel töltenecc tellyességgel bé többire mayd minden Kalastromoc? Es ebben nem mondoc semmit egyebet, hanem az mi mindenecknél nyilvánssággal tudvan vagyon. Ez én meg feddém mind azáltal nem mindeneckre egy arant néz minden kivételnélkül. Mert az miképpen hogy soha az Kalastromokban olly igen jól nem volt rendelve az fient életnecc regulája és fenyitéke, hogy valami gonof henyélő heréc és az többiöl külömbözöcc

De Opere
Monach. in
fine.

lombózó köztöc ne lóttenec volna, azonképpen mondom, hogy ez máj naponnis, az Barátoc az régi sient eredettül, nem távoztanac úgy el hogy egy nihar y keves jöc az ő feregekben nem volnánac. De ez keveseczkék az nagy seleg gonofoc köztöc elvadnac röytettvén, és nem czac megvetetnec, hanem nagy kényeséggel is rongyoltanac, néha pedig még kegyetlenül is bánnac vélec, az kic (az Miléfiufoc példa befédé serint) azt alittyac és hífic, hogy ő náloc semmi helyenec ne kellyen lenni czac egy jambornákis.

16. Ezzel az régi és mostani Barátoknac egybe vetésével úgy aránzom hogy véghöz vittem az mire fándékóm volt, hogy tudniillic minden ember lássa melly hamissan vonfác az mi czuklyás Barátinc az régi anya sient Egyháznac példáját az ő Rendeknec otalmazására: mert az oktul ez mostaniac nem kevesbé külömbözne mint az emberekül az maymoc: Azonközben nem ritkolom aztis; hogy még abban az régi formábanis, az mellyet f. Agoston olly igen megdiczer: legyen valami, az melly ennékem igen kevesé tettic: Hogy az kemény fenyítékne külső gyakorlásában babonásoc nem voltanac azt én megengedem: De azt mondom, hogy nem volt mindenestől fogva hitványul követo maymoskodásnélkül dologoc. Szép dolog volt az jószágoktul eltávozyán és azokat hatrá hagyván, minden földi forgalmatofságnélkül lenni: De az Isten előtt beczületesb az istenes házi gondviselés; az holott az sient jámbor házi atya, minden főlévénstül, kevelységtül és minden egyéb testi kiseretektül úrés és tista léven, ez fándékban vagy on hogy bizonyos hivatalban fólgályon az Istenec. Szép dolog az félfele valq czendefhelyen, az kőrségi társaságon kívül, filosofálni és tanuságban forgani: De az Kerestyéni felidséghez nem illic, ugymint az emberi nemzetnec gyűlöségéből valamelly kietlen püstraságban magát elröyteni, és azokat az dolgokat elhagyni, az mellyeket az Isten minékünc kiváltképpen megparanczolt. Ha sient meg engedgyükis hogy semmi egyéb gonof nem volt az ő Allapattyokban: ez mindazonáltal nem kicziny vesetség, hogy illy hasonlál és vesedelmes példát hozott bé az anya sient Egyházba.

17. Lásukba meg azért immár, miczodásfac legyenec azoc az fogadás tetelec, az mellyeckel ez kellőfép Rendre sienteltetnec mostan fel az Barátoc. Előfer, mivelhogy ez fándékoc, hogy uy és magoktul költött isteni fólgálatot kezdgyenec; azt hozom ki az előbbiekből, hogy az Isten előtt utalatofság legyen, minden valamit oc fogadnac. Annakutanna mivelhogy oc nem tekintven az isteni hivatalt és akaratot az ő magoc tettése serint válastanac effele

effele állapotot, azt mondom, hogy vakmerő, és nem szabad merés legyen. Mert ninczen semmi, az mellyel az ő lelki esméretc az Istennél gyámolítja magát: és az mi hitből ninczen, bűn az. Ennekfelőtte mivel Rom. 14. v. 21. hogy fóc és vissza fordult fólgálatokra, az mellyeket az mostani czuklyás barátság magában befoglal, kötelezic magokat, azt mondom, hogy oc nem az Istennec, hanem az ördögne offeráltanac, ajánlattanac és sienteltetnec. Mert ha az Proféta azt merete mondani, hogy az Izraelitac az ő Deut. 32. v. 17. Psal. 106. v. 37. fiaikat az ördögökne c áldoztác és nem az Istennec, czac azért hogy oc az igaz isteni fólgálatot poganyági ceremoniacal vesztegettéc volna meg: miért ne mernoc mi az mi czuklyás barátinkról ugyan azont mondani, az kic az Kuklyával egyetemben, ezer istentelen babonáságnac töőreit és istrangjait veric de rékokra és nyakokra? Továbbá minemü fogadásokat tessenc? Az Istennec öröc süzefséget igérnec: mintha az előtt immár az Istennel fólverséget vetöttenec volna, hogy őket az házasságnac sükségétül megfabadittya. Nem vethetic azt elő, hogy oc czac az Isten kegyelméhez való biztokba téfic ez illyen fogadásokat; mert mivelhogy ön maga mondgya hogy ez ajándéc nem adatic mindeneknec: nem illic hozzánc Matth. 19. v. 21. hogy effele kiváltképpen való ajándékc felöl mingyárt bizodalmat vegyünc. Az kiknél ez ajándéc vagy on, élhetnec véle; és ha midön az ő testektül kiserettetnec, annac segedelméhez folyamodhatnac egyedül az mellynec segedelme által álhatnac annac ellene: hogyha azt meg nem nyerhetic, tehát az nékiec ajánlott orvofságot meg ne vesséc. Mert az Istennec nyilván való fava által hivattanac az házasságra mindazoc, az kiknec az süzefségne c ajándéca nem adatic. Süzefségne c én nem czac azt nevezem, hogy czac az test tartáséc tistan meg az bujalkodástul, hanem hogy az élmeis maculanélkül való tisztaságban tartáséc meg. Mert meghadgya az sient Pál, hogy az ember nem czac az külső bujaságot, ha 1. Cor. 7. v. 9. nem az elménec gerjedezését is eltávoztassa. De azt mondgyác oc, hogy lám elejétül fogva minden időben, az mennyire ember emlekezhetic, megtartatott ez, hogy az süzefségne c fogadásával köteleztéc azoc megmagokat, az kic mindenestől fogva az Úrnac akarnák magokat ajánlani és sientelni. Megengedem azt örömeft, hogy régtül fogván fokás volt legyen: de hogy az az idő minden vétectül olly igen fabados volt volna, hogy mindent az mi akkoron lótt, közönséges Regulánac kellyen tartani, azt bezzeg meg nem engedem. Ottan hamar az után beczüfött lassan lassan az komor kedvü kemény nyakuság, hogy az meglótt fogadástétel után semmi megbánásnac helt ne adnánac, melly dolog az Cyprianusból megtettic: Hogy ha az süz leánzóc magokat hitből Christufnac fogadásal ajánlottác, tehát tistan és süzen fabulanélkül megmaradgyanac,

Aaaaaaaa

és ilyenképpen erőssen és álhatatosan elvárja az füzefségnek jutalmát. Ha pedig nem akarja avagy meg nem maradhatna, tehát jób hogy megházasodgyanac, hogynem mint az ő buja kívánságoval az tűzben elfenec. Miczoda fidalommal nem faggatná mostan azt, az ki az füzefségről tött fogadást efféle mértékelessel akarja enyegetni? Igen megféle eltávoztanac azért ezec az régi fokástul, az kic nem czac meg könnyebítését avagy elhagyását nem engedic meg, hogyha valaki az fogadásnac megalására erőtlennac avagy alkolmatlannac találtatic, hanem minden fimezem nélkül azt meric mondani, hogy soekal nagyob bünttesen az, az ki házassági feleséget véfen, az test erőtlenségéne orvóságára, hogynem mint az ki testét lelkét az kurválkodással megferteztetici.

1. Tim. 5. 7. 17.

18. De még több menedéketis keresnee, és azt akarja meg bizonyítani, hogy az Apostoloc idétis fokásban volt ez ilyen fogadástétel: mivel hogy fent Pal mondgya az özvegyekről, az mellyec mincutánna egyfer az gyülekezetnek fólgalattára felvéttenec volna, és ismet férhöz mennéne, hogy az olyanoc az első hitőt tagadnac meg. En pedig ezt ő nekic egyfálné sem tagadom, hogy azoc az özvegyec, az kic magokat az ő fólgalattókkal egyetemben egyfer az anya fent Egyháznac ajánlottac és adtac, hogy egyfer mind az örök tisztaságnac törvényétis fel nem vöttéc volna, nem hogy abból valami kiváltképpen való isteni fólgalatot ferzenéne, az mint oftan az utan lott: hanem azért hogy ez tisztet őcel nem viselhetné, hanem ha az ő férjek igájátul fabadosoc volnánac. Midön azért az megígért hívség után, uy házasodásra vágyodnánac, miczoda volt az egyéb, hanem az Isten hivatalánac meg vetéle? Nem czuda azért, hogy ez ilyen kívánságoval őket az Christus ellen mondgya bujálkodni. Hogy ezen bünt nehezitfe, azt tefi utánna, hogy őc nem czac az anya fent Egyháznac nem állyac meg az mit ígertene, hanem az Kerestségben ígert első hitetis megrontyac, és erőtlenné tefic: az mellyben az is befoglaltatic, hogy kiki mind eljárjon az ő tisztiben. Hanemha azt akarod inkább rayta érteni, hogy azoc minden fémérmetséget hátra vetvén, minden tisztésére való gondgyokat annakutánna elhattac, minden bujaságra és vakmerőségre nyakra főre vetöttéc magokat, és az ő gyalázatos életeckel semmiképpen Keresztyeni affonyi állatoknac nem mutattac magokat. Az kiknek értelmec nekemis igen tettic. Annakokaért az mi feleletünc erre ez, hogy azoc az özvegy affonyoc, az mellyec ackoron az gyüleketnek fólgalattára fel vétettenec, az mindenkör házasságnélkül maradásra ígértéc legyen magokat: ha azért oftan férhez mennéne könnyü megérteni hogy az elnéc raytoc, az mit fent Pal mond, hogy hátravetvén az fémérmetséget, kinyesslebecké lottene,

nec, hogynem mint Keresztyén affonyi állatokhoz illenéc. Es ilyenképpen, nem czac abban vétkeztenec, hogy az anya fent Egyháznac adott hitőket és ígert hívségeket rontattac meg, hanem az istenes affonyi állatoknac közönséges törvényektől és tistektől kic eltávoztanac, és elfakadtanac.

De elsőben tagadom azt, hogy más értelemmel vöttéc volna fcl az Házaságnélkül való életet, hanem czac azért, hogy az Házasági állapot az ő tistekkel az mellyre adnac magokat, nem alkolmazzathatné, és hogy egyéb formán köteleztéc volna magokat az tisztaságnac megtartására, hanem az mennyiben azt az ő hivataloc kívánta. Annakutánna, nem engedem azt meg, hogy őc úgy völtac volna megköteleztetvén, hogy ő nekic még akkoron is nem völt volna jób férhez mennic, hogynem mint az teltnec gerjedése miat kiseretniec, avagy fertelmességbe esniec. Harmadfor azt mondom, hogy az fent Páltul olly életemes időfám hártározatatic és fábatic, az melly többire mindenkör efféle veszedelem kívül vagyon: Kiváltképpen midön olyanokat hágy válaftatni, az mellyec az első házassággal megelégedvén, már az előtt magok megtartoztatásnac, és tisztaságnac példáját mutattac. Az füzefségi fogadástételt pedig semmi egyéb értelemmel nem fedgyüc és fidalmazzac, hanem hogy isteni tisteletnac hamissan tartatic, és hogy vakmerően fogadtatic azoktul, az kiknek az füzefségnek ajándéka nem adatott.

19. Hogy mertéc pedig ez fent Pal mondását az Apátzákra vonni?

Mert ez fólgaló özvegy affonyoc nem arra völtanac válaftatva, hogy énelkléssel és nem értett zengéssel bongással az Istent gyönyörködtetné, és azok után következő idejeket multságban töltenéc el; hanem hogy az anya fent Egyháznac az fegényekhez való közönséges fólgalattat vinnéc véghez, és minden valósággal, ferenséggel és hívséggel gyakorlanac az feretenec dolgait. Nem ugy fogadtanac Házaságtalan életet, hogy azzal Istennek tennéne fólgalatot, hogyha az Házasági állapotul magokat megtartoztatnác, hanem czac hogy az ő tisteknek véghez vitelére annyival alkolmatosabbac lehetnéne.

Annakfelotte azoc az fogadást nem töttéc az ő felferdült és virágzó ifuságoknac idejében, hogy oftan az késő meg próbálatból tanulnac meg, miczoda nagy veszedelmes ferenczére vetettéc volna nyakra főre makat: hanem mincutánna immár, mayd minden veszedelmen általmentenec volna, ugy töttéc ez bátorságos és fentséges fogadást. De hogy az két

elsőt ne virássam, azt mondom, hogy nem szokás sem illendő nem volt, az aszony embereket az tisztaságnac fogadástételére felvenni, hatvan esztendőskoru életeknek előtte: mivelhogy sient Pal egyedül czac az hatvan esztendősoket boczattya ez szolgálatra, az ifjabbaknac pedig azt hadgya hogy férhöz mennyenec és magzatokat szüllyenec. Annakokaért semmiképpen mentséges nem lehet, hogy elsőben tizenket esztendőre, ostán húszra, ismet harminczra vonyattatott, Es sokkal kevesbé szenvedhető, hogy az szegény leánzó, minekelőtte idejékhez képest magokat esmerhetné, vagy megtudnác próbálni, nem czac czalárdul hitetnec el; hanem erővel és fenyegetéssel kénseritetnec, ez átkozott töörökbe vetni és kötelezni magokat. Az más két fogadás tételeknek megfeytésében és meghamissításában nem mulatoc; hanem czac azt mondom; hogy azoc nem czac sokféle babonákkal vagy nac megfuzettetvén, és megakadékoztatván, (az mint mostan vagy az dolog) hanem olyan formájuknac láttatnac, hogy az kic azokat az fogadásokat tesic, mind az Istent sinind az embereket czufollyác. De hogy ne láttassunc minden tzikellyeket mérgeffen fel rázogatni, az oda fel tött közönséges megtzafolással és meg hamissítással elégszunc meg.

20. Mellyec és minemülegyenec az törvény serint való és Istennec kedves fogadás tételec, nekem ugy tettic hogy eléggé megmagyaráztatott. De mindazáltal néha az gyakorlatlan és félelmes lelki esmeretec, ha sient az Fogadástétel nekic vissza tetticis, ugyan mégis az igéret és kötelezes miatt kételkednec, és keményen gyótródnec, midőn félne az Istennec fogadott hiveséget és hitöt meg szegni: ez ellenben azonnis gyanakodnac, hogy talám az betelleyesítéssel nagyobb bünt fognac czelekedni: Itt ez illyeneknekis szegedelmet kell mutatni, hogy miképpen verekedhesse nekic ez kételkedesből. Hogy pedig egyser minden akadékat elhárítsac, azt mondom egyáltallyában, hogy minden nem törvenyserint való és nem illendően tött Fogadásoknac, az mint hogy az Istennél semmi értekec ninczen, azonképpen minálunkis erőtleneknec kellyen lenniec. Mert ha az emberi szerződészekben czac az olyan igéreték köteleznec bennünket, az mellyekben minket az, az kivel úgyünk és közösködésünc vagy az, akar köteleffeké tenni: azonképpen illeden dolog volna, hogy azoknac megtartására kénseritetnénc, az mellyeket az Isten mi tölünc semmiképpen nem kivan: főképpen mivelhogy az mi czelekedetinc, nem igazac külömben, hanem ha az Istennec kedvellye az Isten. Mert erőssen megáll az, hogy: valami Hitből ninczen, bün az: Az melly által sient Pal azt érti, hogy az kételkedéssel kezdett dolog

Rom. 14. v. 23.

dolog, azért legyen gonosi, mivelhogy minden jó dolgoknac gyökere az Hit, az melly által mi bizonyosoc vagyunc, hogy kedvellye az Istent. Annakokaért, hogyha ez illyen megbátorítás nélkül az Keresztény embernec nem illic semmihöz kezdeni, miért nem szünnénc tehát meg attul, hogyha valamit hirtelenkedesből és tudatlanságnac vétkeből fogadtanac és kezdetnec, hogyha annakutánna az vétket csekkbe vörtéc és attul megmenekedtenec? Holott azért illyenec az meggondolatlanul tött fogadásoc, nem czac semmiben nem köteleznec, hanem szükség hogy felbonatassanac és megvettesse. Miért nem pedig, holott nem czac semmi értéküec az Istennec simeit előtt, hanem igenis utálatosoc? az mint előbb megmutattatott. Hiába való, az nem szükséges dologról bővebben befélteni.

Ez egy megbizonyítás ennekem elégségesnec tettic, az jambor lelki esmereteknec meg czendésítésére, és azoknac minden kételkedésből való kifabadítására: hogy minden czelekedetec, az mellyec nem tista kútfóból származnac, és igaz végre és szilra nem igazitnac, az Istentől megvettenec: és ugy vetttenec meg, hogy nem kevesbé tiltsa meg az előb menést azokban, mint sient azoknac az elkezdését. Mert innet az jó ki, hogy az vétkekből és babonáságból származott fogadásoc, az Isten előtt semmi értéküec, és hogy mi tölünc ne kellyen megtartatnioc.

21. Az ki ez feleletet és megfeytést megtartya, léssen ennek előtte annac mivel menten az gonosi embereknac szidalma ellen azokat, az kic az Kalasztromokból kiálván, tisztességes életnec nem ére adgyác magokat. Ez illyenec Hiti szegetteknek, és hamissan eskütteknek keményen vádoltanac, hogy az feloldozhatatlan kötelec (az mint oc alittyác) az mellyel az Istennec és anya sient Egyháznac köteleffec voltanac, felszakítottac. En pedig azt mondom, hogy ott soha semmi köteleffec nem volt, nemis lehetec, az holott az mit az ember erőssit, az Isten azt eltörli; az hol az ember azt mondgya hogy UGY, az Isten pedig azt mondgya hogy NEM. Annak előtte ha megengednökis, hogy köteleffec voltac legyen, mivelhogy az Isten felől való tudatlansággal és tévelgészel voltanac megkörnyékezve és megakadékozva; immar minekutánna az igazságnac esmeretivel legyenec megvilágosítatván, azt mondom hogy egyser mind szabadocokais löttene az Christusnac kegyelme által. Mert ha olly ereje vagy az Christus Kereszténec, hogy az Istent törvenne átkaatul, az mellyel megvoltunc köteleztetvén, minket meg szabadítson: mennyivel inkább szabadit meg minket az idegen köteleffektől, az mellyec nem egyebek hanem az ördög töereit?

Valakiknek azért az Christus az ő Euangeliománac világosságával rándóklie, azokat minden ketségnélkül felis oldozza mind azokból az rőörökből és kötelekből, az mellyekkel magokat az babonáságban megkötelezték vótt. Noha ő nékiec más mentségeis vagyon, hogy ha az nőtelen életre nem vóltanac alkölmatoššac. Mert hogy ha az lehetetlen dologra való fogadás tétel, bizonyos veszedelme az lelkeknek, az mellyeket az Isten meg akar tartani, és nem akar elvesíteni: tehát az következie, hogy semmiképpen ne kellyen abban megmaradni. Melly lehetetlen legyen pedig az házasságra való fogadás tétel azoknac, az kiknek arra kiváltképpen való ajándékoc ninczen, azt ez előtt megmondottuc, és ha finte felöle halgatnékis, ugyan megmondaná és megmutatná az minden napi próbát és hemmellátás.

Mert nem esmeretlen dolog, miczoda förtelmés bujálkodással legyenec rakvác az kalastromoc, és ha finte némelylec az többinél tifrábaknac láttzanakis, de ugyan nem tisztác, azért hogy az fertelméséget és undokságot azokban eldugtác és elröytöttéc. Így fiokta az Isten rettentés példáckal megbüntetni az embereknec vakmerő bátorságokat, midön meg nem gondolván az ő erőtlenségeket, az természet ellen tufakodvan arra vágyódnac, az mi ő nékiec nem adatott, és hátra hagyván az orvosságokat az mellyeket az Isten kezekhöz adott, nagy kevélségből és magok agyaskodásából elhisik magokban hogy ők az tisztaságban való fogyatkozást könnyen meggyőzhetic. Mert miképpen mondhatnéc egyébnek kevélségnél, és magoc agyaskodásánál, midön valaki megintettic, hogy nékie az házasságra vagyon fiüksége, és hogy az ő nékie az Urtól orvosságul adatott legyen: ő pedig ezt nem czac megveti, hanem eskővéllélis kötelezi magát annac megvetésére és meguralására?

TIZENNEGYEDIC RESZ.

Az Sacramentomokról.

VAGYON még az Euangelium prédikáltatásához egy hasonló esköz, az melly által az Isten az hitöt segiti és megerősíti; tudniillie az Sacramentumoc: az mellyekről hogy valamelly bizonyos tanítás rendeltetésé felötte fiükséges és használatos minékünc: az mellyből ember megtanullya, miért rendeltetenece legyen, és mi végre kellyen azockal élni.

Előzet meg kell tudni, mi legyen az Sacramentum. Ez lehet pedig az én

az én itiletem szerint, annac egyigyü és tulaydonság szerint való megírása; hogy ha azt mondgyuc; hogy: Az Sacramentum olly külső jegy, az melly által az Isten, az ő mihozzánc való kegyelmes joakarattyánac igéreteit, az mi lelki esmérerinkben meg peczételi, az mi erőrlen hitünknek megerősítésére: és visontag miis, mind ő előtte és az ő sient Angyalie előtt, s' mind pedig az emberec előtt azt bizonyittyuc, hogy mi ötet mi Istenünknek tarttyuc. Rövidebben igyis megírhatni: hogy mondásé, az mi hozzánc való Isteni kegyelemnec külső jegy által megerősített bizonyágánac, annac az tisztésnéce az mellyel mi visontag önéki tartozunc megmutatásával egyetemben.

Ez kértőnec azért akar ember mellyiket vegye, az sient Agoston régi megírásátul, (az ki az sacramentomat nevezi, az Szent dolognac látható jegyénec, avagy az láthatatlan kegyelemnec látható formájánac) értelemmel nem különböz: az dolognac pedig ki magyarázásában könnyeb és világosab. Mert mivelhogy az rövid megírás valamennyire homályosab, az mellyben főc gyakorlatlanoc rántorganac, én több igéckel tellyesfőb értelmét akartam adni, hogy valami kételkedés avagy nem igazán értés benne nemaradna.

2. Miképpen éltenec legyen ez igével az régtece ezen értelemben, abban ninczen homályosság. Mert valamennyisiet az régi Tolmács az *Μυστηριον* igét Deakulakarta fordítani, kiváltképpen midön az isteni dolgokról vólna az beféd, mindenkor az Sacramentum igével élt. Illyenképpen az Ephesus béliekhöz irt levélnece első részében: hogy esmeretessé tenné minékünc az ő akarattyánac Sacramentomat. Ismet, hogy ha ugyan hallotrátoc az Isten kegyelménec sáfárlását, az melly en nékem adatott tiköztetec: mivelhogy az megjelentés szerint esmeretessé tétetett ennékem az Sacramentum. Ismet, Az Colóšsébéliekhez: Az Titoc az melly elröytetvén vólt az időkütl és nemzetségektől, mostan pedig kijelentetett az ő Szentinec, az kiknek az Isten esmeretessécké akarta tenni ez Sacramentomnac gazdagságit, &c.

Ismet az Timotheus hoz, Az Isteni felelemnec nagy sacramentoma; hogy az Isten meg jelent az testben. Nem akarta pedig Titocnac mondani, hogy valamit az dolognac nagy voltánál kissébbet ne láttatnéc mondani. Az Sacramentomat azért Titoc helyett tötte, de sentséges dolognac titka helyett. Ebben az értelemben az Egyházi könyv Iroknál gyakran elő forog. Es éleggé tudván vagyon, hogy az Deakoknál *Sacramentumoknac* hivattalanac, az mellyeket az Görögöc *Mysteriumoknac* neveznec.

Ephes. i. v. 9.
c. 3. v. 2.
Col. i. v. 26.
1. Tim. 3. v. 16.